

Ontwikkelagenda Recreatie & Toerisme Ooststellingwerf

*Ooststellingwerf in beweging: naar een
bloeiende toekomst voor recreatie en toerisme*

Ontwikkelagenda Recreatie en Toerisme Ooststellingwerf

Ooststellingwerf in beweging: naar een bloeiende toekomst voor recreatie en toerisme

Opgesteld door:

Gemeente Ooststellingwerf

Met medewerking van:

Bureau Buiten

Bugel Hajema

Projectnummer P002573

Afbeelding voorpagina: Recreatieschap Drenthe

Het opstellen van deze Ontwikkelagenda is uitgevoerd in opdracht van gemeente Ooststellingwerf en mede mogelijk gemaakt door een bijdrage uit het Stimuleringsfonds van Recreatieschap Drenthe.

Inhoudsopgave

Voorwoord	5
1 Toeristisch profiel	6
1.1 Kernkwaliteiten van Ooststellingwerf	6
1.1.1. Unieke centrale ligging	6
1.1.2. Mooie natuur, diversiteit in landschappen	6
1.1.3. Naamsbekendheid Appelscha	7
1.2 Verblijfsaanbod	7
1.3 Dagrecreatief aanbod	8
1.4 De omliggende regio	8
1.4.1. Zuidoost-Friesland	8
1.4.2. UNESCO Werelderfgoed Koloniën van Weldadigheid	9
1.4.3. Drents-Friese Grensstreek	9
2 Analyse	10
2.1 De betekenis van toerisme aan de regio	10
2.1.1. Economische betekenis	10
2.1.2. Maatschappelijk betekenis	11
2.1.3. Duurzame bestemming	11
2.2 Trends	12
2.3 Doelgroepen	12
2.4 SWOT Analyse	13
3 Toekomstbeeld en doelstelling	14
3.1 Toekomstbeeld	14
3.2 Doelstellingen	14
4 Strategie	16
4.1 Aanbod en product op orde: Ooststellingwerf als plek om te ontdekken en te verblijven	16
4.2 Ooststellingwerf op de kaart: zichtbaar, herkenbaar en onweerstaanbaar	17
4.3 Toekomstbestendige bestemming: groeien zonder uit te putten	18
4.4 Organisatie op koers: gezamenlijk bouwen aan een bloeiende regio	18
4.5 Capaciteit nodig voor uitvoering strategie	19
5 Uitnodigingskader	21
5.1 Gebiedsindeling	21
5.2 De deelgebieden	21
5.2.1 Ruimte voor recreatie	21
5.2.2 Kansrijk voor recreatie	22
5.2.3 Natuur	22
Bijlage 1 Bestedingen toeristen en recreanten	23
Bijlage 2 Toelichting leefstijlen	25

<i>Bijlage 3</i> <i>Beleidsanalyse en toeristisch-recreatieve organisaties</i> _____	26
<i>Bijlage 4</i> <i>Uitvoeringsprogramma</i> _____	31
<i>Bijlage 5</i> <i>Organisatiekoers en rollen</i> _____	42
<i>Bijlage 6</i> <i>Ontwikkeldkader, afwegingskader en proceswijzer</i> _____	47
<i>Bijlage 7</i> <i>Infographic</i> _____	52

Voorwoord

Stel je Ooststellingwerf eens voor als een plek waar bezoekers het hele jaar door genieten van rust, natuur, cultuur en gezelligheid. Dat is precies wat de gemeente wil bereiken met haar beleid voor recreatie en toerisme. Het doel? Niet alleen meer mensen aantrekken, maar ook zorgen dat iedereen – van toerist tot inwoner – profiteert.

Het bestaande toeristisch beleid uit 2017 sluit niet langer aan op de veranderende behoeften van bezoekers en ondernemers. Bovendien is de gemeente Ooststellingwerf de afgelopen jaren intensiever gaan samenwerken binnen de regio's Zuidoost-Friesland en de Koloniën van Weldadigheid, wat vraagt om een nieuwe, samenhangende aanpak. Maar hoe zorgen we ervoor dat recreatie en toerisme niet alleen kan groeien, maar ook daadwerkelijk bijdragen aan een sterke lokale economie, een aantrekkelijke leefomgeving en het behoud van onze natuurlijke en culturele schatten? Om daar een antwoord op te geven is een vernieuwde strategie ontwikkeld in samenwerking met betrokken partijen, gericht op slimme groei: het aantrekken van de passende bezoekers, op de juiste momenten, op de juiste plekken. De focus ligt op meerdaags verblijf, kwaliteit boven kwantiteit en een evenwichtige spreiding van bezoekers over het hele jaar en de hele gemeente. Bekijk ook de infographic (bijlage 7) om in één oogopslag te zien waar deze ontwikkelagenda recreatie en toerisme over gaat.

Met deze ontwikkelagenda bieden we een inspirerende visie en concrete handvatten om gezamenlijk te bouwen aan een onderscheidende en duurzame recreatieve sector. We kijken dan ook uit naar de toekomst en steken onze hand uit naar ondernemers en andere samenwerkingspartners om samen op te trekken en mogelijk ook nieuwe ondernemers te verwelkomen.

Met vriendelijke groet,

Wethouder Jan van Weperen

1 Toeristisch profiel

Een sterk toeristisch profiel is de basis voor een toekomstbestendige recreatie- en toerismevisie. In dit hoofdstuk beschrijven we de kernkwaliteiten van Ooststellingwerf, het verblijfsaanbod, de dagrecreatie en de positie binnen de bredere toeristische omgeving.

1.1 Kernkwaliteiten van Ooststellingwerf

1.1.1. Unieke centrale ligging

Ooststellingwerf heeft een strategische ligging in Noord-Nederland. Het ligt in Zuidoost-Friesland in de Drents-Friese grensstreek, tussen de zogenoemde Koloniën van Weldadigheid. Het is een goed bereikbare bestemming voor een divers publiek.

1.1.2. Mooie natuur, diversiteit in landschappen

Ooststellingwerf staat bekend om de natuur, gevarieerde landschappen en de toeristische trekpleister Appelscha. Dit maakt de gemeente tot een bestemming met veel recreatieve waarde. Twee van de grotere natuurgebieden in de Drents-Friese grensstreek liggen voor een aanzienlijk deel in Ooststellingwerf: Nationaal Park Drents-Friese Wold en het Fochteloërveen.

Afbeelding 1. Impressie natuurgebied Fochteloërveen¹

Nationaal Park Drents-Friese Wold

Het Drents-Friese Wold is het grootste aaneengesloten bosgebied na de Veluwe. Dit Natura 2000-gebied bestaat uit beekdalen, vennen, bossen, heidevelden en stuifzanden, en bevat ook het grote stuifzandgebied De Kale Duinen (Aekingerzand). In het gebied bevinden zich wandel-, fiets-, ruiter- en MTB-routes. Twee belangrijke startpunten voor een bezoek aan het Drents-Friese Wold liggen in Ooststellingwerf: het Buitencentrum van Staatsbosbeheer in Terwisscha en de dorpskern van Appelscha.

Afbeelding 2. Impressie Nationaal Park Drents-Friese Wold

¹ <https://www.natuurmonumenten.nl/natuurgebieden/fochteloerveen>

Fochteloërveen

Het Fochteloërveen is een 2.500 ha groot natuurgebied en één van de best bewaarde hoogveengebieden in Nederland. Het gebied is beperkt toegankelijk, wat bijdraagt aan het behoud van het ecosysteem.²

Kleinschalige natuurgebieden en agrarisch landschap

Naast de grote natuurgebieden bestaat Ooststellingwerf uit een uitgestrekt agrarisch landschap en kleinere natuurgebieden zoals de Delleboersterheide en het Blauwe Bos. Het beekdallandschap rond de Tjonger, Boventjonger, Grootdiep en Kleindiep biedt een uitgestrekt gebied met waterlopen en groene graslanden, ideaal voor rustige recreatie.

1.1.3. Naamsbekendheid Appelscha

Het dorp Appelscha, gelegen aan de rand van het Drents-Friese Wold, is van oudsher een bekende recreatieve bestemming. De bekendheid van Appelscha biedt kansen om de aantrekkingskracht van het dorp te benutten en bezoekers naar de rest van de gemeente te trekken. Dit stimuleert toeristische initiatieven in de hele gemeente en draagt bij aan de economische groei.

Afbeelding 3. Impressie Appelscha

1.2 Verblijfsaanbod

Gevarieerd verblijfsaanbod

De gemeente beschikt over een mix aan bedrijven in de sector verblijfsrecreatie, namelijk hotels, kampeerplaatsen, groepsaccommodaties en bed & breakfasts. In 2024 zijn er in Ooststellingwerf 62 aanbieders van uit hotels (dit gaat om 2 hotels).

Zo'n 63% van het aantal eenheden in de gemeente Ooststellingwerf betref toeristische kampeerterreinen (inclusief plaatsen voor campers) (zie figuur 5, bijlage 1). Daarnaast bestaat bijna 20% van de eenheden uit huisjesterreinen.³

² <https://tip-appelscha.nl/fochtelo%C3%88rveen/>

³ [Database logiesaccommodaties NL - Landelijke Data Alliantie](#) (2024)

⁴ ZKA Leisure Consultants Vitaliteitsonderzoek Logiesaccommodaties (2017)

Blijvende vernieuwing van groot belang

In een analyse van het verblijfsaanbod door ZKA Leisure Consultants uit 2017 zijn enkele algemene bevindingen naar voren gekomen⁴. Het belangrijkste punt is 'dat de vitaliteit van de verblijfsrecreatie onder druk staat in vergelijking met andere regio's/gemeenten. Van origine is Ooststellingwerf, en dan met name de kern Appelscha en omgeving, een toeristische 'hotspot'. Hier is een hoge mate van clustering van verblijfsrecreatie met dagrecreatie, natuurbeleving en horeca. Het gebied is op zoek naar een nieuwe ontwikkelingsfase.' Sinds deze analyse in 2017 hebben diverse ondernemers de nodige investeringen gedaan. Om ook voor de toekomst het aanbod aantrekkelijk te houden en te versterken, is het cruciaal om te blijven vernieuwen en bewust te kiezen voor de juiste doelgroepen en hun wensen. Ondernemerssamenwerking, zoals ingezet binnen de Coöperatie Appelscha Regio 3.0, speelt hierin een stimulerende rol.

1.3 Dagrecreatief aanbod

Buitensport en natuurbeleving

Ooststellingwerf biedt een kleinschalig, maar gevarieerd recreatief aanbod voor wandelaars, fietsers, cultuurliefhebbers en sportieve buitenmensen. Met aanbod voor diverse activiteiten, zoals fietsen, wandelen mountainbiken, klimmen, kanoën, suppen, trailrunnen, paardrijden en golfen, is het gebied aantrekkelijk voor actieve bezoekers. De gemeente is dan ook de afgelopen jaren actief op de kaart gezet als een Buitensport Walhalla, met name dankzij de inspanningen van 'Coöperatie Appelscha Regio 3.0' en diverse ondernemers.

Gezinsvriendelijke attracties en culturele ontdekkingen

Ook is de regio aantrekkelijk voor gezinnen met het regionaal bekende Attractiepark Duinen Zathe en diverse kleinschalige voorzieningen. Daarnaast biedt Ooststellingwerf cultuurhistorische bezienswaardigheden, zoals de Turfroute en musea in Makkinga en Oldeberkoop.

Gezellige dorpspleinen en levendige evenementen

De Boerestreek in Appelscha is een bruisend plein met horeca en toeristische markten. Jaarlijkse evenementen, zoals de Open Stal kunstroute en de fietsvierdaagse, en winkelmogelijkheden in Oosterwolde versterken de levendigheid van de regio.

Daarnaast bedient Ooststellingwerf ook de zakelijke markt met een aantal bijzondere vergaderlocaties en veel mogelijkheden voor bedrijfsuitjes.

1.4 De omliggende regio

1.4.1. Zuidoost-Friesland

Ooststellingwerf vormt samen met de gemeenten Weststellingwerf, Opsterland, Smallingerland en Heerenveen de regio Zuidoost-Friesland. Terwijl Friesland doorgaans wordt geassocieerd met water, Wadden en Elfsteden, wijkt Zuidoost-Friesland af. Dit gebied kenmerkt zich met boslandschappen, heidevelden en veengebieden. Er zijn nationale parken en een nationaal landschap, die samen zorgen voor een echte natuurbeleving. Daarnaast is er een veelal kleinschalig cultureel aanbod (zoals exposities, kunstroutes, monumenten) dat de streekcultuur weerspiegelt. Echter is er binnen Zuidoost Friesland ook verscheidenheid in imago en trekpleisters per gemeente.

Het andere Friesland

Om deze reden hebben de gemeenten in Zuidoost-Friesland er enkele jaren geleden voor gekozen de regio gezamenlijk op de kaart te zetten als 'Het Andere Friesland, voor wie verder kijkt dan de traditionele Friese trekpleisters'.

1.4.2. UNESCO Werelderfgoed Koloniën van Weldadigheid

Ooststellingwerf ligt op korte afstand van twee van de Koloniën van Weldadigheid: Frederiksoord en Veenhuizen, met een geschiedenis in armoedebestrijding en tucht. Naast de kermerkende gebouwen en landschapsstructuur zijn er twee musea. In Frederiksoord ligt Museum de Proefkolonie, waar de ontstaansgeschiedenis van de koloniën wordt verteld, terwijl in Veenhuizen het Gevangenis­museum de geschiedenis van de tucht belicht.

Vanwege de strategische ligging ten opzichte van Veenhuizen en Frederiksoord is Ooststellingwerf sinds twee jaar aangesloten bij het samenwerkingsverband van de Koloniën van Weldadigheid. Het verhaal van de Koloniën van Weldadigheid spreekt met name cultuurliefhebbers aan.

1.4.3. Drents-Friese Grensstreek

Appelscha en omgeving wordt vaak het mooiste deel van Drenthe in Friesland genoemd vanwege de ligging in de Drents-Friese grensstreek, waar het landschap naadloos overgaat in dat van Drenthe. Dit gebied kenmerkt zich door een landschap met uitgestrekte bossen, heidevelden, en zandverstuivingen, dat sterk lijkt op het klassieke Drentse landschap. Ook liggen Drentse trekpleisters zoals Orvelte, Veenhuizen, Diever en Assen op korte afstand van de gemeente.

1 Analyse

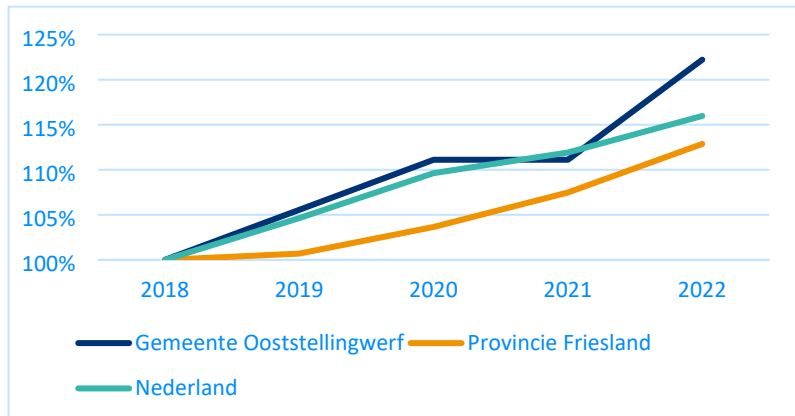
Recreatie en toerisme dragen bij aan de economie en leefbaarheid van de gemeente. In dit hoofdstuk analyseren we de economische en maatschappelijke impact, waaronder de bestedingen van bezoekers, de werkgelegenheid en de bredere waarde voor inwoners. Daarnaast analyseren we trends en behoeften van verschillende doelgroepen en hun leefstijlen.

2.1 De betekenis van toerisme aan de regio

2.1.1. Economische betekenis

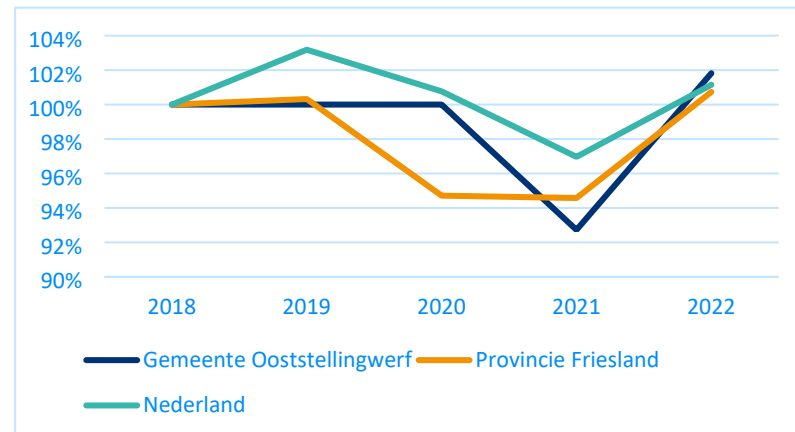
Groei-potentieel binnen de sector

In 2022 telde de toeristisch-recreatieve sector in Ooststellingwerf 220 vestigingen, een sterke stijging ten opzichte van 180 in 2018. Deze groei overtrof het gemiddelde van Friesland en Nederland (zie figuur 1 voor de procentuele vergelijking).

Figuur 1. Ontwikkeling van het aantal vestigingen in toeristische-recreatieve sector in Ooststellingwerf, Provincie Friesland en Nederland (LISA, 2022)

Na een daling van het aantal banen in de sector van 550 in 2020 naar 510 in 2021, steeg dit in 2022 weer naar 560. Figuur 2 toont deze ontwikkeling in percentages en vergelijkt deze met andere ontwikkelingen.

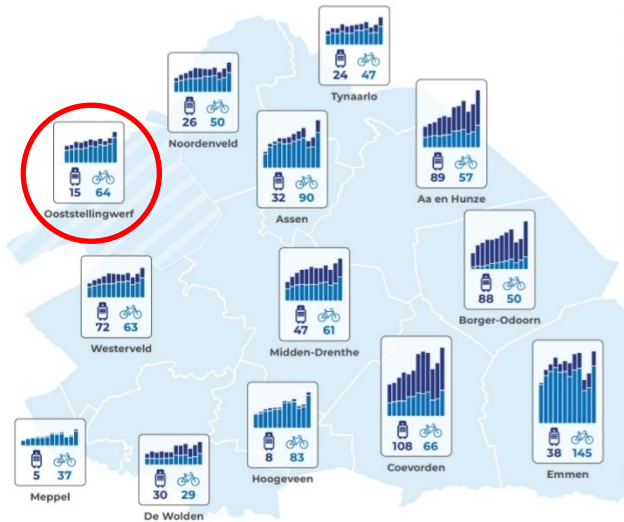
Figuur 2. Ontwikkeling van het aantal banen in toeristische-recreatieve sector in Ooststellingwerf, Provincie Friesland en Nederland (LISA, 2022)

De sector vertegenwoordigt 5,7% van de totale werkgelegenheid in de gemeente, wat iets lager is dan in Friesland (6,9%) en Nederland (6,5%). Dat komt deels door de kleinschaligheid van de bedrijven. Dit wijst op groei-potentieel binnen de sector in Ooststellingwerf.

Minder verblijfstoerisme dan vergelijkbare regio's

De toeristische uitgaven in Ooststellingwerf zijn de afgelopen 20 jaar gestegen, behalve in 2020 door de coronapandemie. In 2023 besteedden bezoekers 64 miljoen euro aan dagrecreatie en 14,8 miljoen aan verblijfsrecreatie (zie factsheet bijlage 1). De uitgaven voor dagrecreatie zijn gemiddeld in vergelijking met Drenthe, maar verblijfsrecreatie ligt met 15 miljoen onder dat gemiddelde. Het aandeel verblijfstoerisme is veel lager dan in vergelijking met aangrenzende vergelijkbare plattelandsgemeenten met veel natuur, zoals Westerveld en Midden-Drenthe (zie figuur 3).

Dagtocht- en Vakantiebestedingen per Gemeente
Directe en afgeleide bestedingen | x € mln. | 2000-2023

Figuur 3. Ecorys Monitor Drenthe, 2023

2.1.2. Maatschappelijk betekenis

Recreatie en toerisme versterken leefbaarheid en welzijn

Recreatie en toerisme dragen niet alleen economisch bij, maar versterken ook de dynamiek en vitaliteit van de regio, waardoor voorzieningen in de dorpen behouden blijven.

Voorzieningen voor buitenrecreatie, cultuur en evenementen bevorderen de fysieke en mentale gezondheid van inwoners en gasten, en dragen bij aan participatie en welzijn. In de vrijetijdssector zijn veel vrijwilligers actief, wat een grote maatschappelijke waarde heeft voor de gemeenschap.

Draagvlak voor recreatie en toerisme onder inwoners

Uit raadpleging van het inwonerspanel van de gemeente Ooststellingwerf in 2024 blijkt dat 85% van de deelnemers de waarde van recreatie en toerisme erkent, hoewel één derde het aanbod van cultuur en evenementen als onvoldoende ervaart. 48% van de deelnemers was 65 jaar en ouder en met aflopende percentages voor de andere leeftijdscategorieën was de leeftijdsgroep van 16 t/m 34 jaar met 5% vertegenwoordigd.

2.1.3. Duurzame bestemming

Van economische focus naar breder perspectief

Er heeft een verschuiving plaatsgevonden in het toerismebeleid van Nederland. Naast economische impact ligt de focus nu ook op de bijdrage van toerisme aan de leefbaarheid en maatschappelijke opgaven zoals behoud van voorzieningen en cultureel erfgoed of draagvlak voor natuurwaarden.

Volgens het Nationaal Bureau voor Toerisme en Congressen (NBTC) is het essentieel dat de vrijetijdssector zich ontwikkelt zonder het leefklimaat van inwoners te schaden. Spreiding van bezoekers in tijd en ruimte is belangrijk om ook minder drukke gebieden te ondersteunen. Wanneer alle krachten en ambities in toeristisch aantrekkelijke gebieden in evenwicht zijn kan men spreken van een 'bewuste bestemming'.

Breder perspectief ook in regionale ontwikkelstrategie

Het landelijke brede perspectief zien we ook terug in de Regionale Ontwikkelstrategie Zuidoost-

Friesland, die Ooststellingwerf samen met andere gemeenten heeft opgesteld in 2022. In het Collegeakkoord van Ooststellingwerf (2022) is opgenomen dat deze strategie vertaald moet worden naar gemeentelijk beleid. Voorliggende Ontwikkelagenda Toerisme en Recreatie is daar het resultaat van.

2.2 Trends

Hieronder zijn zeven trends te vinden die voor Ooststellingwerf van belang kunnen zijn:

1. **Unieke ervaringen;** de vraag naar authentieke en betekenisvolle ervaringen. Mensen zoeken ervaringen die aansluiten bij maatschappelijke trends zoals individualisering en globalisering. Verder, storytelling kan helpen historische verhalen tot leven te brengen en emotionele verbindingen te creëren.
2. **55-plussers;** reislustiger dan ooit. Door vergrijzing en hun toenemende groeiende welvaart, nemen hun belangen toe. Verwacht wordt dat de vakantie-uitgaven van deze groep met bijna de helft stijgt. Deze doelgroep maakt volop gebruik van e-bikes en gaan buiten de schoolvakanties op reis.
3. **Technologische vooruitgang;** verandert het toerisme. Geautomatiseerde vakantiewoningen winnen aan populariteit, terwijl flexibiliteit en lokale authenticiteit steeds belangrijker worden. Lettend op de arbeidskrachte en de kans om deze trends te benutten voor een onderscheidend toeristisch aanbod, maakt het nog belangrijker.
4. **Gezonde levensstijl en beweging;** steeds belangrijker. Stijgende niveaus van overgewicht en te weinig lichaamsbeweging vraagt om behoud en ontwikkeling van de aanwezige bewegingsmogelijkheden zoals, goed verbonden routenetwerken voor wandelen en fietsen.
5. **Licht elektrische vervoersmiddelen (LEVs);** groei in het gebruik. E-bikes en e-scooters vragen om verbreding van onder andere fietspaden om het comfort en de veiligheid van gebruikers te borgen. Deze trend brengt ook kansen voor verduurzaming van vervoer.
6. **Klimaatverandering;** de noodzaak voor duurzame oplossingen. Dit brengt druk op de leefomgeving en vereist keuzes die de kwaliteit van energiebeheer en natuur bevorderen. Deze trends samen met de stijgende energiekosten vragen om een duurzame aanpak en verantwoorde vormen van vervoer, vermaak en verblijf in de vrijetijdsector.
7. **De agrarische sector;** en de transitie ervan. De agrarische sector en Natura 2000-gebieden spelen een rol in Ooststellingwerf. Beleid voor stikstof, water en natuur zal het landschap beïnvloeden, en ervoor zorgen dat agrarische bedrijven zich richten op nieuwe activiteiten, zoals recreatie.

2.3 Doelgroepen

Uit het document 'SWOT Vitale Logies Zuidoost-Friesland' van Leisure Brains en Noordpeil (2024) blijkt dat **plezierzoekers**, **harmoniezoekers**, **verbindingszoekers** en **inzichtzoekers** passende doelgroepen zijn voor Ooststellingwerf, gezien de gebiedskenmerken.

- **Plezierzoeker:** Houdt van actieve recreatie, zoals buitensporten en evenementen, sluiten goed aan bij het aanbod van Appelscha en omgeving.
- **Harmoniezoeker:** Houdt van gezelligheid met familie en vrienden, ook dit past goed bij de levendige Boerestreek en diverse voorzieningen.
- **Verbindingszoeker:** Hecht waarde aan natuur en verbinding met anderen. Dit maakt Ooststellingwerf in zijn geheel als een geschikte bestemming.
- **Inzichtzoeker:** individuele activiteiten, natuur en cultuur (bijvoorbeeld Koloniën van Weldadigheid) zijn belangrijk voor deze doelgroep, die vaak buiten de drukke vakanties reist.

De inspanningen van de Coöperatie Appelscha Regio 3.0 van de afgelopen jaren sluiten aan bij de interesses van plezierzoekers, harmoniezoekers en ook verbindingszoekers. De inspanningen van TRZF om Zuidoost-Friesland op de kaart te zetten als 'Het Andere Friesland', zijn meer gericht geweest op de doelgroep 'inzichtzoekers'.

Daarnaast is het ook belangrijk om te kijken naar de leefstijlen van de inwoners voor de leefbaarheid. De grootste leefstijlgroep onder de inwoners zijn de 'rustzoekers', die graag dichtbij huis recreëren in een rustige omgeving. De 'plezierzoekers' zijn de op één na grootste groep onder inwoners.

Toelichting op leefstijlsegmentatie:

Leefstijlsegmentatie op basis van [Leefstijlvinder](#) maakt het mogelijk om doelgroepen te begrijpen op basis van hun gedrag en levensstijl, in plaats van alleen demografische factoren. Dit maakt het mogelijk het aanbod en de promotie van toerisme en recreatie beter af te stemmen op de specifieke wensen en behoeften van bezoekers en inwoners. In Ooststellingwerf zijn **plezierzoekers, harmoniezoekers, verbindingszoekers en inzichtzoekers** de kansrijkste doelgroepen, gezien de aanwezige voorzieningen en het aanbod in de regio.

2.4 SWOT Analyse

Als onderdeel van de analyse is er ook nog een Beleidsanalyse en Analyse van toeristisch-recreatieve organisaties uitgevoerd, deze zijn te vinden in Bijlage 3.

Op basis van uitgevoerde analyse, interviews en bijeenkomsten met stakeholders zijn de belangrijkste sterktes & zwaktes en kansen & bedreigingen op een rij gezet in een sterkte-zwakteanalyse.

<p>Sterkte punten (behouden)</p> <ul style="list-style-type: none"> Natuur en diversiteit in landschappen Recreatieve infrastructuur voor actief buiten sporten Centrale ligging in Noord-Nederland Goed bereikbaar via de N381 Naamsbekendheid van Appelscha Samenwerking tussen ondernemers in Coöperatie Appelscha Regio 3.0 (vooral bij fusie met TIP Appelscha) Vitalisering van bedrijven door diverse ondernemers Bosbergtoeren als toeristische trekpleister 	<p>Zwakke punten (versterken)</p> <ul style="list-style-type: none"> Kort verblijf bezoekers (relatief veel dagbezoek in vergelijking met andere, nabijgelegen regio's) Versnipperde aanpak regiomarketing door de gesubsidieerde organisaties Vitaliteit verblijfsrecreatie staat onder druk Focus ligt met name op buitensport en hoogseizoen Beperkte verhaallijnen en doelgroepenfocus Bereikbaarheid per OV over de gehele gemeente Culturaanbod kan nog beter worden benut
<p>Kansen (verzilveren)</p> <ul style="list-style-type: none"> Vraag naar authentieke en betekenisvolle ervaringen, aanbod met unieke thema's Verwachte groei van 50% in vakantie-uitgaven van groeiende groep reislustige 55-plussers (vergrijzing en welvaart) Gezonde levensstijl en beweging steeds belangrijker Verhuuraccommodaties: duurzaamheid, slimme technologie, flexibele boekingsopties Transitie landbouw benutten om de sector te verrijken met nieuw karakteristiek aanbod (aanvulling op bestaand aanbod) 	<p>Bedreigingen (afwenden)</p> <ul style="list-style-type: none"> Kosten van beheer en onderhoud van recreatieve voorzieningen Stikstofdepositie Klimaatverandering Druk op de ruimte Verloedering Ongewenst bezoekersgedrag Toegankelijkheid van de natuur

2 Toekomstbeeld en doelstelling

Op basis van het toeristisch profiel en de analyse schetsen we een toekomstbeeld voor recreatie en toerisme in de gemeente Ooststellingwerf. We beschrijven daarnaast in dit hoofdstuk de doelstellingen die we, samen met de toeristische sector, willen behalen.

3.1 Toekomstbeeld

In 2030 is Ooststellingwerf een dynamische, onderscheidende en duurzame bestemming waar bezoekers en inwoners het hele jaar door genieten van natuur, cultuur en gastvrijheid. Toerisme draagt aantoonbaar bij aan de brede welvaart en ondersteunt het behoud van natuur, erfgoed en voorzieningen.

Ooststellingwerf kiest bewust voor een duurzame en toekomstgerichte ontwikkeling van recreatie en toerisme. Niet als doel op zich, maar als middel om de economie, leefbaarheid en het unieke karakter van de regio te versterken. Door in te zetten op slimme groei, willen we een toeristische sector creëren die economisch rendabel, ecologisch verantwoord en maatschappelijk gedragen is.

3.2 Doelstellingen

Zoals in 2. 1. weergegeven is toerisme van betekenis voor de economie, leefbaarheid en om duurzaam van de natuur te kunnen genieten. De ambitie is om slim te groeien: een toeristische sector die de economie versterkt, zonder dat natuur of leefbaarheid onder druk komen te staan. Het blijft echter moeilijk om exact te meten of effecten rechtstreeks aan beleid zijn te wijten, omdat de ontwikkeling van de recreatie- en toerismesector door vele factoren wordt beïnvloed, ook die buiten onze invloedssfeer vallen. Desondanks benoemen we enkele doelstellingen die we volgen en waarvoor we, samen met de sector, actief aan de slag gaan.

1. **Economische bijdrage:** We streven ernaar dat de bestedingen uit toeristische overnachtingen in 2030 minimaal 20% boven de gemiddelde groei in Drenthe zijn gestegen en dat de bestedingen uit dagbezoek in 2030 met minimaal 5% zijn toegenomen, boven de Drentse gemiddelde groei. Dit meten we via het terugkerende onderzoek naar de economische impact van toerisme in Drenthe en Ooststellingwerf door Ecorys, in opdracht van Recreatieschap Drenthe (voor Friesland niet beschikbaar).
2. **Bijdrage aan leefbaarheid:** We streven naar minimaal 5% hogere waardering van bewoners in 2030 (in 2024 72%) voor de mogelijkheden aan recreatievoorzieningen. De kwaliteit van het aanbod op gebied van cultuur (voorzieningen) en evenementen zijn aandachtspunten volgens de inwoners. Daarnaast is het belangrijk dat de vrijetijdsector positief wordt ervaren en daarom streven we naar een hogere waardering in 2030 van minimaal 5% qua positiviteit over toerisme (in 2024 62%). Dit meten we via het inwonerspanel van de gemeente, dat dit jaar voor het eerst op dit onderwerp is bevroegd (nulmeting).

3. **Duurzame bestemming:** Tot slot willen we de spreiding van bezoek over de gehele gemeente en het gehele jaar rond stimuleren. Door deze spreiding blijft er een goede balans tussen vraag en aanbod en wordt meerdaags verblijf voor de bezoeker gestimuleerd. Door recreatie en toerisme jaarrond te faciliteren wordt het minder een seizoenssector. De bestaande data en methoden zijn echter nog ongeschikt om dit goed in kaart te brengen. Deze agenda dient daarom als startpunt om bewustwording te creëren en te stimuleren.

3 Strategie

Om het toekomstbeeld en de doelstellingen te realiseren, is een doordachte strategie nodig. In dit hoofdstuk vertalen we de ambities naar concrete speerpunten waar de gemeente en andere organisaties zich komende jaren op gaan richten. In bijlage 4 kunnen alle acties en een begroting gevonden worden om de doelstellingen uit het vorige hoofdstuk de komende jaren te realiseren.

We hanteren vier strategische pijlers die de basis vormen voor de speerpunten binnen deze ontwikkelagenda:

- 1. Aanbod en product op orde: Ooststellingwerf als plek om te ontdekken en te verblijven**
We versterken en vernieuwen het toeristische product, met focus op hoogwaardige verblijfsrecreatie en een divers aanbod van dagactiviteiten.
- 2. Ooststellingwerf op de kaart: zichtbaar, herkenbaar en onweerstaanbaar**
We positioneren Ooststellingwerf als een aantrekkelijke en herkenbare bestemming, met gerichte marketing en promotie.
- 3. Toekomstbestendige bestemmingen: groeien zonder uit te putten**
We ontwikkelen recreatie en toerisme binnen de grenzen van natuur en milieu, met een sterke focus op duurzaamheid.
- 4. Organisatie op koers: gezamenlijk bouwen aan een bloeiende regio**
We zetten in op samenwerking en een duidelijke regie, zodat toerisme bijdraagt aan de brede welvaart en leefbaarheid van Ooststellingwerf.

4.1 Aanbod en product op orde: Ooststellingwerf als plek om te ontdekken en te verblijven

Avontuurlijke buitenactiviteiten, rustgevende natuurbeleving en cultuurhistorische ontdekkingstochten vormen een uniek decor voor verblijfstoerisme en dagrecreatie. We willen niet alleen méér bezoekers, maar vooral de juiste bezoekers: mensen die langer blijven, meer besteden en zich verbonden voelen met de regio.

Waarom juist inzetten op een langer verblijf? Verblijfstoeristen besteden meer dan dagtoeristen, met name aan overnachtingen en maaltijden. Ze verspreiden hun activiteiten over meerdere dagen, wat de druk op de omgeving verlaagt. Dagtoeristen komen veelal op piekmomenten en op de populaire locaties.

Voor een bloeiende vrijetijdsector is het cruciaal dat Ooststellingwerf zich onderscheidt met een aantrekkelijk aanbod, dat zoveel mogelijk aansluit bij het karakter van Ooststellingwerf. In de Omgevingsvisie Ooststellingwerf uit 2021 is dit karakter voor de verschillende deelgebieden in de gemeente beschreven. Het aanbod is bij voorkeur ook gericht op de gewenste doelgroepen, die in paragraaf 2.3 worden benoemd.

(Re)vitalisering en verduurzaming bestaand verblijfsaanbod

Op het gebied van verblijfsreactie bieden we ruimte voor (re)vitalisering en verduurzaming van het bestaande verblijfsaanbod. Ook stimuleren we de ontwikkeling van voldoende accommodaties die voor iedereen goed toegankelijk (fysiek en financieel) zijn.

Ruimte voor nieuwe verblijfsaccommodaties gericht op toeristische jaarrond verhuur

Daarnaast is er ruimte voor nieuwe verblijfsaccommodaties die het bestaande aanbod aanvullen. Deze accommodaties moeten gebaseerd zijn op marktconforme, langjarig toekomstbestendige concepten. Ze moeten bedrijfsmatig geëxploiteerd worden vanuit één organisatie, die hoofdzakelijk gericht is op toeristische verhuur, met steeds wisselende gasten. Bij nieuwe initiatieven zal dit worden vastgelegd in een anterieure overeenkomst met kettingsbeding. Dit omdat bestedingen uit toeristische verhuur doorgaans hoger zijn dan die uit tweede woningen. Bij voorkeur zijn ze ook geschikt voor jaarrond gebruik. Verder zien we kansen voor het versterken van de hotelcapaciteit en het wellness- en zakelijk (bijv. congreszalen) aanbod. Vrijgekomen agrarische bedrijfsgebouwen bieden mogelijkheden voor kleinschalige, authentieke recreatieve activiteiten of accommodaties.

Diversiteit in het aanbod voor dagrecreatie

Op het gebied van dagrecreatie moeten nieuwe ontwikkelingen bijdragen aan de diversiteit van het aanbod, zodat dit van toegevoegde waarde is voor de gewenste doelgroepen en inwoners, onder wie veel fietsers en wandelaars, die gewoon dichtbij huis willen blijven en rustig willen recreëren. We stimuleren activiteiten, bezoeklocaties en routes, die cultuur(historie), lokale verhalen en bijzondere plekken beter zichtbaar en beleefbaar maken. Dit geldt voor de hele gemeente en verspreid over de seizoenen. Waar mogelijk gebruiken we de routenetwerken en ook openbare ruimte om de ervaring te versterken.

Speerpunten voor de uitvoering

- Vestigingsklimaat optimaliseren en profileren met accountmanagement
- Stimuleren van kwalitatieve en jaarrond accommodaties en (re)vitaliseren van vakantieparken
- Stimuleren van verrijking dagrecreatief aanbod met themafietsroutes en culturele activiteiten
- Inzetten op goed onderhouden en vernieuwde infrastructuur. Door oog te hebben voor de verschillende groepen gebruikers en duidelijke bewegwijzering en communicatie

4.2 Ooststellingwerf op de kaart: zichtbaar, herkenbaar en onweerstaanbaar

We willen de verblijfsduur verlengen, bestedingen verhogen en bezoekers spreiden over de gemeente en seizoenen. Dit draagt bij aan een positief imago bij een brede doelgroep. Marketing richt zich op de unieke kwaliteiten van Ooststellingwerf en speelt in op de juiste doelgroepen via fysieke en digitale kanalen. Lokale (CAR 3.0 en VTRBO) en bovenregionale (TRZF met Het Andere Friesland en Merk Fryslân) organisaties worden gesubsidieerd voor de uitvoering.

Samenwerking en strategische positionering

Ooststellingwerf kent diverse dorpen en gebieden, elk met een eigen identiteit. Samenwerking met naburige regio's is cruciaal om het aanbod te verbreden en herhaalbezoek te stimuleren. Door de ligging wordt het toeristische zwaartepunt Appelscha vaak als onderdeel van Drenthe gezien, wat vraagt om een strategische positionering.

Speerpunten voor de uitvoering

- Afstemming van de marketingstrategieën en vermijden van overlap om versnippering te voorkomen.

- Breder profileren van Ooststellingwerf: naast 'Buitensport Walhalla' ook aandacht voor bijv. cultuurhistorie en agrotourisme om zo de inzichtzoeker aan te trekken. Ook investeren we in internationale bezoekers met informatie in het Engels en Duits.
- Ontsluiten van verhalen over de Koloniën van Weldadigheid en aanverwante thema's als armoedebestrijding.
- Meetafspraken en evaluatie: met regiomarketing- en informatieorganisaties maken we afspraken over data die ze verzamelen zoals websitebezoeken, verspreiding van materialen en ondernemersbetrokkenheid.

4.3 Toekomstbestendige bestemming: groeien zonder uit te putten

Toerisme moet niet ten koste gaan van de natuur, maar juist bijdragen aan het behoud ervan. Ooststellingwerf heeft unieke natuurgebieden en waardevolle landschappen die bescherming verdienen. De kwetsbare ecosystemen van het Fochteloërveen en het Drents-Friese Wold bieden een unieke ervaring, maar vragen ook om zorgvuldig beheer. We stimuleren duurzaam toerisme, waarbij bezoekers zich bewust zijn van de waarde van het landschap en hoe ze hier op een verantwoorde manier van kunnen genieten.

Duurzame initiatieven en spreiding van bezoekers

Initiatieven zoals educatieve natuurroutes, verduurzaming van accommodaties en het versterken van biodiversiteit rondom recreatieve voorzieningen helpen om natuur en toerisme in balans te brengen. Daarnaast zetten we in op groene mobiliteit, zoals elektrische fietsverhuur en goed bereikbare overstappunten, zodat bezoekers zonder extra druk op de natuur van de regio kunnen genieten. Daarnaast wordt met verrijking van het aanbod van activiteiten gezorgd voor het spreiden van bezoekers over het gebied wat bijdraagt aan balans. Appelscha wordt verder ontwikkeld als entree, waar zowel de natuur als omliggende landschappen en dorpen worden gepromoot.

Speerpunten voor de uitvoering

- Beschermen en spreiden: Bezoekers beter spreiden en kwetsbare natuurgebieden beschermen door realisatie van TOP's en entree en verschillende (jaarrond) activiteiten.
- Duurzame ontwikkelingen stimuleren zoals deelvervoer, lokale inkoop, circulair bouwen en duurzame technologieën.
- Inzet op goede aansluiting zodat inwoners direct vanuit hun huis kunnen recreëren zoals realisatie van ommetjes en zorgdragen voor een recreatieve infrastructuur voor nieuwe woonwijken.
- Data verzamelen rondom recreatie en toerisme om deze te kunnen benutten voor het nemen van beslissingen en het verbeteren van het aanbod.

4.4 Organisatie op koers: gezamenlijk bouwen aan een bloeiende regio

Diverse organisaties zijn betrokken bij de ontwikkeling, marketing en management van de bestemming. In bijlage 5 kan je alle samenwerkingsorganisaties, op welk niveau zij opereren en welke rollen zij hebben terugvinden. Hieronder een opsomming van alle organisaties waar de gemeente mee samenwerkt:

- CAR 3.0
- VTRBO

- Recreatieschap Drenthe
- TRZF
- Merk Fryslân
- Koloniën van Weldadigheid
- Marketing Drenthe (draagt gemeente niet financieel aan bij)
- Nationaal Bureau voor Toerisme en Congressen (draagt gemeente niet financieel aan bij)
- Staatsbosbeheer
- Natuurmonumenten
- Provincie Friesland (soms Provincie Drenthe)
- Marrekrite (op projectbasis)

Coördinatie en efficiënter inzetten van capaciteit en middelen

Een goede onderlinge samenwerking is cruciaal voor een effectieve uitvoering van beleid en sterkere regionale banden. Uit de analyse en interviews blijkt dat de betrokken partijen in Ooststellingwerf zich met de beschikbare capaciteit en middelen inzetten om hun eigen doelen te bereiken en de ambities waar te maken. De samenwerking, zowel lokaal als regionaal, is echter niet optimaal. Capaciteit en middelen kunnen efficiënter worden ingezet. Hiervoor is betere coördinatie tussen deze organisaties en ook andere stakeholders nodig, waarbij de gemeente een sleutelrol speelt.

Speerpunten voor de uitvoering

- Structurele overleggen met een vaste agenda om zo betere afstemming en taakverdeling te waarborgen.
- Relatiebeheer met ondernemers onderhouden via bedrijfsbezoeken, communicatie via nieuwsbrieven en een jaarlijks verslag en onderhouden van een CRM systeem.
- Samenwerking met andere organisaties intensiveren door actieve deelname aan projectgroepen en cofinanciering mogelijkheden gebruiken.

4.5 Capaciteit nodig voor uitvoering strategie

Om de ambities van de ontwikkelagenda voor recreatie en toerisme te realiseren, is het noodzakelijk de ambtelijke capaciteit uit te breiden naar 3 FTE. Deze uitbreiding is om de volgende redenen onmisbaar:

- **Uitbreiding ambtelijke inzet is noodzakelijk om het uitvoeringsprogramma te kunnen uitvoeren:**
In bijlage 4 staan alle projecten welke de komende jaren uitgevoerd gaan worden om zo de doelstellingen uit deze ontwikkelagenda te halen.
- **Nieuwe initiatieven en bestaande ondernemers ondersteunen:**
We willen de rode loper uitrollen voor zowel nieuwe initiatiefnemers, met name in de verblijfsrecreatie, als bestaande ondernemers. Dit is nodig om bij te dragen aan het doel dat bedrijven in Ooststellingwerf uitblinken in hun segment, wat onder andere vraagt om meer gericht accounthouderschap vanuit de gemeente.
- **Strategische ligging vraagt om intensieve samenwerking:**
De gemeente Ooststellingwerf heeft een strategische ligging op de grens van Friesland en Drenthe en tussen de Koloniën van Weldadigheid, waar we de vruchten van willen plukken. Gevolg van die ligging is wel dat het aantal samenwerkingsverbanden op het gebied van regiomarketing en bestemmingsontwikkeling dubbel zo groot is als in andere gemeenten. Dit vraagt om

extra ambtelijke capaciteit voor coördinatie, om de samenwerkingsverbanden optimaal te benutten voor Ooststellingwerf.

- **Accountmanagement agrarische bedrijven in transitie:** Relatief veel agrarische bedrijven in de gemeente zijn in transitie en oriënteren zich op nieuwe bedrijfsmodellen waaronder recreatie. Om deze bedrijven effectief te begeleiden en te laten aansluiten bij de koers van deze ontwikkelagenda, is meer inzet op accounthouderschap noodzakelijk.

Afgelopen jaren is er tijdelijke inhuur geweest voor het uitvoeren van de reguliere werkzaamheden, aangezien de ambtelijke capaciteit niet toereikend was. Om onze ambitie te kunnen realiseren is de huidige formatie van 1,6 fte niet voldoende.

4 Uitnodigingskader

In het vorige hoofdstuk werden de speerpunten van de gemeente behandeld, echter wil de gemeente ook de ondernemer aanmoedigen en uitnodigen om met initiatieven voor dag- en verblijfsrecreatie te komen. Daarom is er een uitnodigingskader voor nieuwe initiatieven opgesteld. In de basis heeft de gemeente een uitnodigende houding ten opzichte van nieuwe initiatieven. Echter, niet ieder gebied biedt dezelfde mogelijkheden. Een uitgebreidere toelichting op het uitnodigingskader, het afwegingskader en een proceswijzer zijn in bijlage 6 te vinden.

5.1 Gebiedsindeling

De gemeente Ooststellingwerf is, gebaseerd op landschapstypen en functies, ingedeeld in deelgebieden. Per gebied ziet de gemeente andere mogelijkheden voor recreatie en toerisme. We streven naar toeristisch-recreatieve bedrijven voor verblijf en/of vermaak die goed passen in de omgeving. Ze moeten aansluiten bij het aanwezige landschap en zo mogelijk de landschappelijke kwaliteit verbeteren. Rondom de toeristische trekpleisters, Appelscha en omgeving en de overloopgebieden van natuur naar agrarisch ziet de gemeente ruimte voor recreatie. Daaromheen zien we alle gebieden als kansrijk voor recreatie, behalve de natuur.

De gebieden

1. *Ruimte voor recreatie:* Rondom de toeristische trekpleisters, Appelscha en omgeving en de overloopgebieden van natuur naar agrarisch ziet de gemeente ruimte voor recreatie.
2. *Kansrijk voor recreatie:* Dit betreft een groot gebied verspreid over de hele gemeente. Binnen dit gebied is onderscheid te maken tussen de dorpskernen, landelijk gebied en natuur (zonder status).
3. *Natuur:* Dit betreffen de Natura 2000-gebieden het Drents-Friese Wold en het Fochteloërveen samen met de NNN-gebieden binnen de gemeentegrenzen van Ooststellingwerf.

5.2 De deelgebieden

5.2.1 Ruimte voor recreatie

In dit gebied geldt alleen het algemene afwegingskader (zie bijlage 6) en heeft de gemeente een uitnodigende houding.

Gewenste recreatie

- *Appelscha en omgeving:* Appelscha en zijn omgeving heeft een groot aanbod in dagrecreatie. Kijkend naar verblijfsrecreatie is er al een groot aanbod in groepsaccommodaties, camperplaatsen en campings. De gemeente Ooststellingwerf ziet een grote kans in de toevoeging van hotels, gezien het huidige beperkte aanbod. Verder ziet de gemeente graag een verbetering in de kwaliteit van de bestaande recreatie, voornamelijk een verbreding en kwaliteitsslag van verblijfsrecreatie. Daarnaast biedt de gemeente ruimte om winkelvoorzieningen toe te voegen en dit te combineren met voorzieningen rond zorg en cultuur.

Gezien de toenemende populariteit van watersport is waterrecreatie ook een wenselijke vorm van recreatie in dit gebied. Qua gewenste wateractiviteiten kan men denken aan sloepvaren, kanoën/kajakken en suppen of aanlegplekken en steigers zodat bijvoorbeeld de Vaart en de Boerenstreek verbonden worden.

- *Overloopgebieden van natuur naar agrarisch:* recreatieve ontwikkelingen respecteren en versterken zowel de natuurlijke als de agrarische kwaliteiten. Voorbeelden van dagrecreatie: activiteiten die in de buitenlucht gedaan kunnen worden zoals fietsen, wandelen, en eventueel andere sportieve bezigheden. Voorbeelden van verblijfsrecreatie: (natuur)campings of groepsaccommodatie.

5.2.2 Kansrijk voor recreatie

In deze gebieden staat de gemeente over het algemeen positief tegenover initiatieven en ontwikkelingen voor nieuwe dag- en verblijfsrecreatie. Dit betekent dat de gemeente actief deelneemt en meedenkt wanneer er een nieuw initiatief binnenkomt, met aandacht voor de bescherming van de bestaande waarden. Naast het algemene afwegingskader gelden nog een aantal extra voorwaarden (zie bijlage 6).

Gewenste recreatie

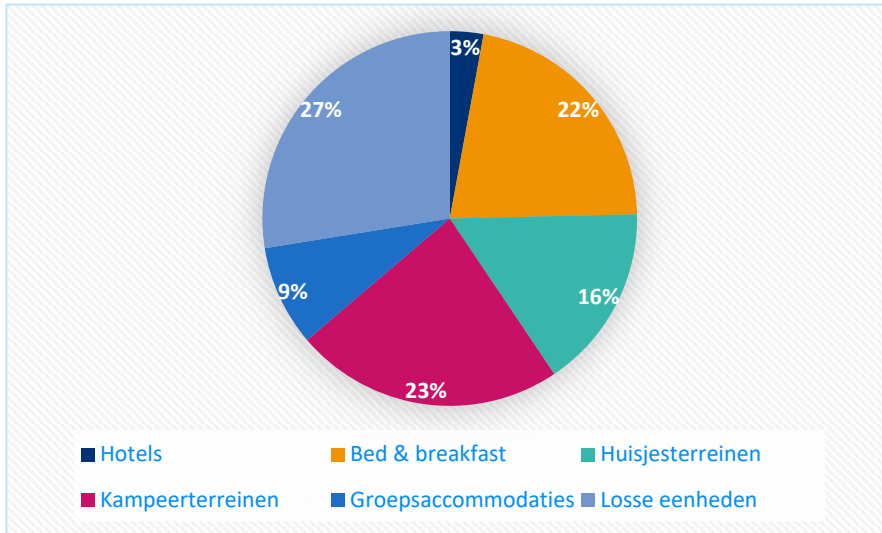
- *Dorpskernen:* Voor recreatieve ontwikkelingen in de dorpskernen zijn er verschillende vormen van recreatie wenselijk. De nieuwe ontwikkelingen moeten de vitaliteit, leefbaarheid en aantrekkingskracht van de dorpskernen bevorderen. Voorbeelden van dagrecreatie: toename in het winkel- en horeca aanbod of het openstellen van erfgoed. Voorbeelden van verblijfsrecreatie: kleinschalige accommodaties zoals Bed & Breakfast.
- *Landelijk gebied:* De wens is om het landelijk gebied aantrekkelijker te maken en aan de hand van recreatie een economische impuls te geven. Voor dagrecreatie zijn bijvoorbeeld kleinschalige horeca gelegenheden wenselijk of dagactiviteiten die verbonden zijn met het landelijk gebied zoals: een streekproductenwinkel, educatie en meedoen met activiteiten op de boerderij. Voor verblijfsrecreatie zijn groepsaccommodaties, natuurhuisjes en andere vormen van verblijf die bezoekers de plattelandsbeleving kunnen laten ervaren gewenst.
- *Natuur (zonder status):* Nieuwe ontwikkelingen in de natuurgebieden zonder status moeten over het algemeen kleinschalig zijn en geen negatieve impact hebben op de natuurlijke omgeving. Recreatie in dit gebied moet de bezoeker de kans geven om de natuur te beleven. Voor dagrecreatie kun je hier denken aan fietsen en wandelen. Voor verblijfsrecreatie zijn alleen accommodaties wenselijk die goed aansluiten op de omgeving zoals een natuurcamping.

5.2.3 Natuur

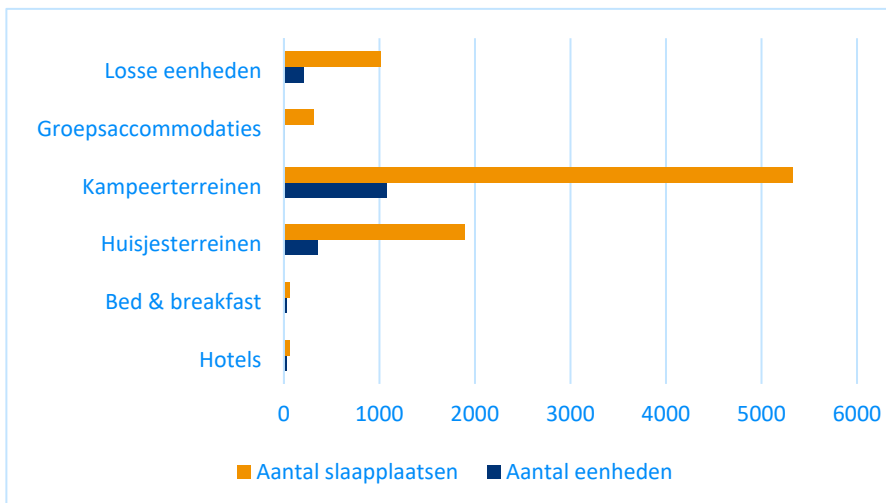
Het behoud van hun ecologische functie hier staat voorop. In deze gebieden zijn nieuwe initiatieven op het gebied van dag- en verblijfsrecreatie in principe niet mogelijk. Medewerking en/of realisering van een ontwikkeling is alleen mogelijk via maatwerk. Toestemming van de provincie is hierbij ook noodzakelijk.

In bijlage 6 is het afwegingskader en de proceswijzer bijgesloten om initiatiefnemers op gang te helpen.

Bijlage 1 Bestedingen toeristen en recreanten

Figuur 4. Totaal aantal accommodaties in Ooststellingwerf (LDA, 2024)

Figuur 5. Aantal eenheden en slaapplekken in Ooststellingwerf (LDA, 2024)

Totaal

Ontwikkeling totale **bestedingen**, inclusief marktaandeel Drenthe

Ontwikkeling totale **werkgelegenheid**, inclusief marktaandeel Drenthe

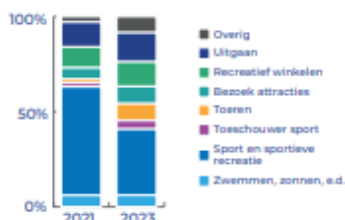

Dagtochten

Aantal

Type

Bestedingen

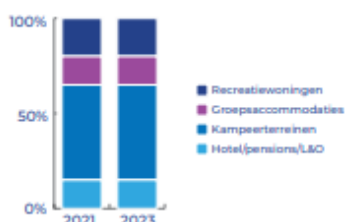

Vakanties

Aantal

Type

Bestedingen

Figuur 6. Ecorys Monitor Drenthe, 2023. Geen vergelijkbare cijfers voor Friesland beschikbaar.

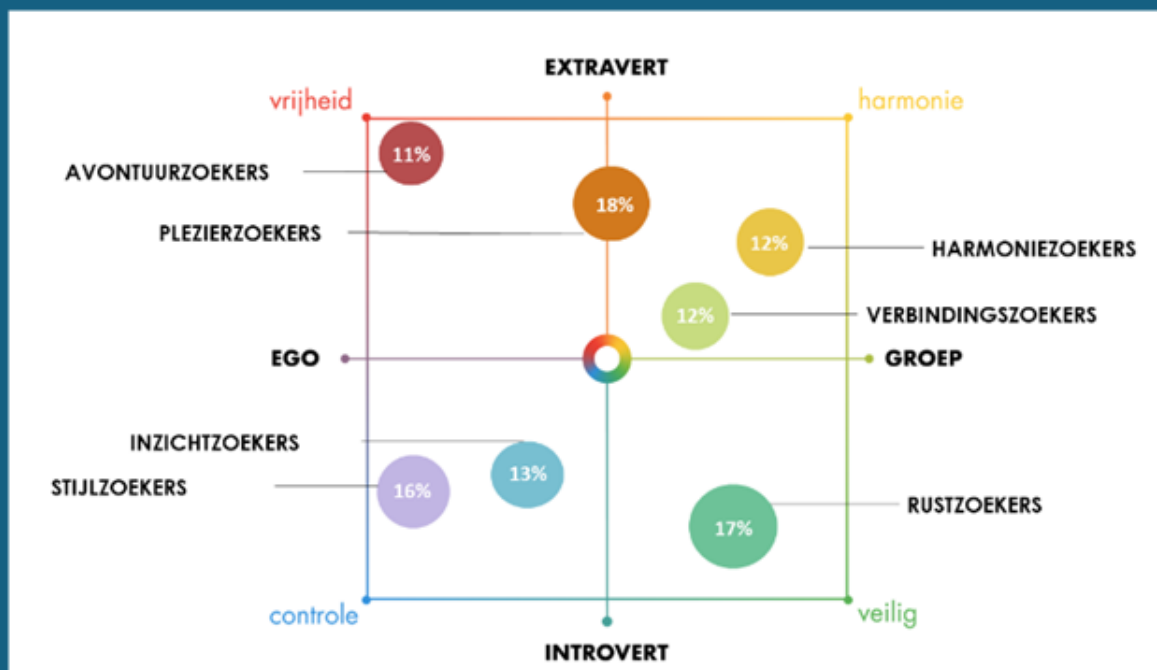
Bijlage 2 Toelichting leefstijlen

Vrijtijdsgedrag verklaard in leefstijlen

De leefstijlen voor recreatie & toerisme geven inzicht in de vrijetijdswensen- en behoeften van Nederlanders. Deze leefstijlen laten zien waar mensen in hun vrije tijd of op vakantie behoefte aan hebben. En wat de verschillen hierin zijn. Het ene 55+ koppel is het andere niet. De één wil namelijk rust en regelmaat, de ander juist drukte en sensatie. Leefstijlen gaan hiermee een stap verder dan de traditionele indeling van doelgroepen zoals oud, jong, gezinnen, koppels, veel te besteden, weinig te besteden enzovoort.

Vier basis leefstijlen geven inzicht in drijfveren

In de basis kent Nederland vier leefstijlen met ieder hun eigen manier van in het leven staan: creatief, harmonieus, controlerend en veilig. De leefstijlen baseren zich op het wetenschappelijke model BSR™. Dit model onttraft de drijfveren van mensen en wat te doen om mensen in beweging te krijgen. Van oorsprong is het model gericht op marketing (welke boodschap, welke tone of voice en via welk kanaal zijn de groepen te bereiken), maar het wordt steeds vaker ook gebruikt voor productontwikkeling (welk aanbod sluit aan op de leefstijlen).

De basisleefstijlen onderscheiden zich van elkaar aan de hand van twee gedragsverklarende dimensies. De horizontale as is de sociologische as en maakt onderscheid tussen mensen die gericht zijn op de groep of omgeving (familie, vrienden, enzovoort.) of juist op de eigen persoon (ego). De verticale psychologische as maakt onderscheid tussen mensen die gemakkelijk hun emoties tonen en contact maken (extravert) en mensen die emoties eerder onderdrukken en meer op zichzelf zijn (introvert). Door deze dimensies met elkaar te kruisen, ontstaan vier kwadranten. Door te kijken naar de mate waarin iemand op de groep of ego is gericht en de mate waarin mensen meer ingetogen of meer uitgelaten zijn, kunnen we groepen selecteren die kenmerkend zijn voor vrijetijdsbesteding.

Elke groep heeft eigen voorkeuren

De figuur hieronder geeft de zeven onderscheidende doelgroepen weer. Elke groep heeft eigen voorkeuren. Meer informatie vindt u op www.leefstijlvinder.nl

Bijlage 3 Beleidsanalyse en toeristisch-recreatieve organisaties

Beleidsanalyse

Volgens het Nationaal Bureau voor Toerisme en Congressen (NBTC) is het van belang dat de vrijetijdsector zich optimaal kan ontwikkelen, zonder dat dit het leefklimaat van de inwoners aantast. De groeiende stroom aan bezoekers in Nederland vraagt om spreiding in tijd en ruimte, zodat bezoekers op verschillende momenten, verschillende plekken van Nederland kunnen ontdekken. Zo krijgen ook het laagseizoen/schouderseizoen en minder drukke locaties een economische impuls en kunnen de inwoners daar ook profiteren van toeristische voorzieningen. Wanneer alle krachten en ambities in toeristisch aantrekkelijke gebieden in evenwicht zijn kan men spreken van een *'bewuste bestemming'*.

Om te komen tot bewuste bestemmingen heeft beleid voor recreatie en toerisme in Nederland de afgelopen jaren een verschuiving doorgemaakt van een focus op economische impact naar een focus op een breder perspectief. We kijken niet alleen naar de economische bijdrage, maar ook naar de bijdrage van de sector aan de leefbaarheid en aan maatschappelijke uitdagingen. Bijvoorbeeld het behouden van voorzieningen, creëren van draagvlak voor natuurwaarden en nieuwe functies voor erfgoed.

Deze bredere focus zien we ook terug in de Regionale Ontwikkelstrategie Zuidoost-Friesland, die Ooststellingwerf in 2022 samen met de andere gemeenten in de regio heeft gemaakt vanuit de RegioDeal Zuidoost-Friesland. In het Collegeakkoord van Ooststellingwerf (2022) is opgenomen dat deze strategie vertaald moet worden naar gemeentelijk beleid. Voorliggende Ontwikkelagenda Toerisme en Recreatie is daar het resultaat van.

Nationaal	<ul style="list-style-type: none">• Perspectief Bestemming Nederland 2030• Leidraad bestemmingsmanagement NBTC 2022
Provinciaal	<ul style="list-style-type: none">• Beleidsnota Gastvrij Friesland 2028• Merk Fryslân 2024• Actieplan vitale logiesaccommodaties Fryslân 2028• Drents ontwikkelperspectief vitale vakantieparken 2020
Regionaal	<ul style="list-style-type: none">• Toeristisch Regionale Ontwikkelstrategie ZO Friesland 2022• Bestemmingsontwikkeling Drents-Friese Grensstreek 2024• Leisure Brains SWOT vitale logies ZO Friesland 2024
Lokaal	<ul style="list-style-type: none">• Masterplan Regio Appelscha 2017• Buitensport Walhalla 2024

Tabel 1. Overzicht bronnen

Provincie Friesland en Zuidoost-Friesland: slimme groei

De ontwikkelstrategie voor Zuidoost-Friesland bouwt voort op de landelijke en provinciale ambities om gebalanceerd te streven naar slimme groei van recreatie en toerisme. Slimme groei ondersteunt een gezonde woonomgeving, behoud van erfgoed, en innovatie in de sector. In het beleid van de provincie Friesland betekent dit spreiding van toeristische vraag over de regio en seizoenverbreding. Dit sluit aan bij de ambitie van Merk Fryslân om een duurzame en gastvrije bestemming te worden die bijdraagt aan de Sustainable Development Goals (SDG's).

De strategie voor Zuidoost-Friesland ambieert dat de regio zich in 2030 kenmerkt door een ontwikkeling van een relatief onontdekte regio naar een bestemming die zichtbaar en beleefbaar is

voor inwoners, ondernemers en bezoekers, waar zij volop genieten van een aantrekkelijke, vitale leefomgeving en een vestigingsklimaat. Marketing gebeurt op basis van de profilering van het gebied als 'Het Andere Friesland'.

Gemeentelijk beleid

Het huidige toeristisch recreatieve beleid van Ooststellingwerf (Masterplan Regio Appelscha 2017) richt zich op het bevorderen van vitaliteit en leefbaarheid in Ooststellingwerf als geheel, en de aantrekkingskracht en naamsbekendheid van Appelscha te benutten. Gezond, natuurlijk, en actief zijn daarin belangrijke waarden. Dit moet worden uitgedragen. Gekozen is voor het profiel van 'Buitensport Walhalla' dat door een coöperatie van ondernemers moet worden uitgedragen (Coöperatie Appelscha Regio 3.0).

Recreatiebeleid natuurgebieden

Het lange termijnbeleid van de terrein beherende organisaties (TBO's) voor natuurgebieden in Ooststellingwerf, waaronder het Drents-Friese Wold en het Fochteloërveen, richt zich op het bevorderen van natuur en het versterken van ecosystemen. Het recreatiebeleid van de TBO's is gericht op het behouden van een goede balans tussen recreatief gebruik en behoud van natuurwaarden. Ook willen ze graag dat bezoekers niet alleen de natuurgebieden zelf bezoeken, maar ook tussenliggende en omliggende landschappen verkennen om recreatiedruk op de natuur te verlichten.

In het Drents-Friese Wold wordt een strategie toegepast waarbij natuurlijke krachten meer de vrije hand krijgen en het beheer wordt teruggeschroefd. Dit leidt tot een avontuurlijker landschap met nieuwe kansen voor biodiversiteit en recreatie, waar bezoekers door de ongerepte natuur kunnen struinen. Het Fochteloërveen is gericht op het behouden van het kwetsbare hoogveenlandschap door het herstellen van de waterhuishouding en het beperken van menselijke invloed. Het gebied is beperkt toegankelijk voor recreanten, met de nadruk op natuurbeleving en educatie in een rustige, ongerepte omgeving. Ingezet wordt op het verbeteren van de informatievoorziening en ontvangst middels herkenbare regiomarketing door realisatie van een Toeristisch Overstap Punt (TOP) aan de rand van het gebied. Dit maakt onderdeel uit van de recreatievisie die is opgesteld voor het Fochteloërveen.

Het lokale draagvlak voor dit natuurbeleid is gemengd. Sommige inwoners en ondernemers waarderen de inspanningen voor natuurbehoud en biodiversiteit. Tegelijkertijd bestaan er bij andere groepen zorgen over veranderende recreatiemogelijkheden, de toegankelijkheid van natuurgebieden en het verlies van de vertrouwde paden. Uit het inwonerspanel blijkt dat zes op de tien (60%) deelnemers vindt dat het beleefbaar en toegankelijk houden van de natuur de komende jaren de prioriteit moet krijgen bij de ontwikkeling van recreatie en toerisme in Ooststellingwerf.

Analyse toeristisch-recreatieve organisaties

De gemeente Ooststellingwerf subsidieert diverse organisaties om de doelstellingen voor recreatie en toerisme te realiseren. Deze samenwerking vindt plaats op verschillende niveaus, zoals gastheerschap, aanbodontwikkeling, kennisuitwisseling, dataverzameling, contentbeheer, marketing, routebeheer en netwerkactiviteiten. Echter, de huidige afstemming tussen de betrokken organisaties kan verbeterd worden. Veel partijen opereren onafhankelijk van elkaar en gebruiken bijvoorbeeld niet dezelfde database, wat leidt tot inefficiënties. Daarnaast zijn de positioneringen en doelgroep keuzes van de betrokken marketingorganisaties onvoldoende op elkaar afgestemd.

	Organisatie	Taken	Doelgroep	Bijdrage (€) gemeente Ooststellingwerf in 2024 voor marketing en promotie
Lokaal en directe invloed	CAR 3.0	Recreatie en toerisme in Ooststellingwerf promoten voor meer bezoekers, bestedingen en werkgelegenheid in de gemeente. Regio promotie, productontwikkeling, samenwerking met lokale ondernemers. Exploitatie Bosbergtoren.	Bezoekers van buiten de regio.	€ 50.000,- Daarnaast dragen leden bij en zijn er inkomsten uit de exploitatie van de Bosbergtoren. Toegang 2.50 p.p.
	VTRBO	Exploitatie van de toeristisch recreatieve informatievoorziening voor de regio vanuit het Tourist Info Kantoor (TIP) in Appelscha.	Bezoekers en inwoners van de gemeente Ooststellingwerf.	€ 10.000,- Daarnaast dragen leden ook bij aan de inkomsten.
Regionaal en indirecte invloed	TRZF	De regiomarketing voor de vijf gemeenten in Zuidoost-Friesland onder de naam 'Het Andere Friesland', vormt de schakel tussen Merk Fryslân en de lokale toeristische verenigingen/stichtingen. <ul style="list-style-type: none"> • Verbinden van ondernemers en stakeholders; • Ontwikkelen van gastheerschap, vergroten kennis over de regio (om bezoekers langer vast te houden) en regionale toeristische producten aanjagen ; • Vermarkten: met pers & pr en online/social marketing en meerdaags verblijf stimuleren. 	De inzichtzoeker en de zakelijke markt, jaarrond toerisme. In 2024 is er ook aandacht voor verbindingzoekers en harmoniezoekers.	€ 40.000,- Voor 2024 was het € 20.000 per gemeente per jaar en werd het aangevuld met bedragen uit de Regiodeal R&T ZO Friesland en van de andere vier gemeenten in Zuidoost-Friesland en ondernemers die participeren in hun projecten.

	KvW/ Marketing Drenthe	<p>De vijf Koloniën van Weldadigheid zijn: Veenhuizen, Frederiksoord-Wilhelminaord, Willemsoord en Ommerschans en tussen- en omliggende gebieden die qua toeristisch profiel een link hebben met de Koloniën van Weldadigheid, waaronder Ooststellingwerf.</p> <p>De acties in het jaarplan dragen bij aan het verleiden van de gewenste bezoeker en hen te spreiden in tijd en ruimte, en zorgt voor verbinding tussen Koloniën, en tussen Koloniën en natuurgebieden. De doelstelling is naamsbekendheid vergroten, vertellen van het verhaal, stijging website bezoek en bereik social media en aanjagen langer verblijf.</p>	<p>De focus ligt op de cultuurtoerist (UNESCO Werelderfgoed-status) in de Nederlandse (inzichtzoekers), Vlaamse en Duitse markt. Daarnaast de zakelijke markt met name organisaties met sociale insteek.</p>	<p>€ 7.500,- Deelnemers zijn provincies, gemeenten, ondernemers en organisaties zoals musea.</p>
Provinciaal	Recreatieschap Drenthe	<p>Recreatieschap Drenthe is een organisatie die advies, beleid en uitvoering aanbiedt aan de aangesloten gemeenten, onderzoeken uitvoert en kan daarnaast ook gemeentelijke projecten begeleiden en faciliteren.</p> <p>Beheer en onderhoud recreatieve routes; Bijdragen aan toeristische informatievoorziening bovenregionaal (online/offline, o.a. routes ontsluiten, kaarten voor de TIP kantoren en trainingen voor vrijwilligers); Onderzoek (periodiek onderzoek economische betekenis T&R door Ecorys) en plannen uit laten voeren of ondersteunen bij opstellen; Bijdragen aan database voor bedrijven, routes en toeristische locaties die Marketing Drenthe ontsluit op drenthe.nl;</p>	<p>Bezoekers en inwoners van de 12 Drentse gemeenten en Ooststellingwerf, en bezoekers van buiten de regio.</p>	<p>€ 92.122,-</p>

		Ondersteunen en faciliteren bestaande en nieuwe voorzieningen.		
	Merk Fryslân	Stichting Merk Fryslân is verantwoordelijk voor de promotie en vermarkting van Friesland en de Wadden als toeristische bestemming. Zij verbinden activiteiten en doelstelling aan de Sustainable Development Goals (SDG's). Daarnaast raakt Merk Fryslân steeds meer verbonden met de Marrekrite dankzij een routebureau met een gezamenlijk systeem. De gemeente blijft op projectmatige basis betrokken bij de activiteiten van Marrekrite.	Merk Fryslân richt op de (inter)nationale toerist en werkt samen met de regio's in Friesland, waaronder regio Zuidoost-Friesland. Naast toeristen wordt ook de zakelijke markt bewerkt.	€ 5.743,-

Tabel 2. Overzicht toeristisch-recreatieve organisaties

Bijlage 4 Uitvoeringsprogramma

Inleiding

In hoofdstuk 4 van de Ontwikkelagenda R&T is het toekomstbeeld, de ambitie en de strategie behandeld. In het uitvoeringsprogramma gaan we uitgebreider in op de 4 strategielijnen Aanbod en product op orde, Ooststellingwerf op de kaart, Toekomstbestendige bestemming en Organisatie op Koers. In onderstaande uitvoeringstabel is opgenomen welke speerpunten er zijn om de gestelde doelstellingen te behalen. Daarnaast worden er concrete maatregelen benoemd waar in van 2025 t/m 2027 aan gewerkt zal worden om zo de doelstellingen te behalen. Verder wordt er aangegeven wat er nodig is om de maatregelen uit te kunnen voeren. In de financiële paragraaf bij dit uitvoeringsprogramma is de begroting voor 2025, 2026 en 2027 opgenomen.

Uitvoeringstabel

1. Aanbod en product op orde				
Doelstellingen	Speerpunten	Maatregelen 2025-2027	Betrokken organisatie(s)	Benodigheden
Revitalisering en uitbreiding verblijfsaanbod Verrijking samengesteld recreatief product welke past bij de behoeften van de gewenste doelgroepen Kwalitatieve infrastructuur voor route gebonden recreatie	Vestigingsklimaat optimaliseren en profileren middels accountmanagement	In beeld brengen welke (toekomstig) beschikbare gronden er zijn welke aantrekkelijk zijn voor toeristische (verblijfs)voorzieningen	Gemeente	
		Accountmanagement en acquisitie richting potentiële (verblijfs)recreatie ondernemers om zo gewenste ontwikkelingen te stimuleren	Gemeente	
		Informatievoorziening en toegankelijkheid voor initiatiefnemers verbeteren	Gemeente	
		2-jaarlijks organiseren ondernemers-bijeenkomsten waarin bv. goede voorbeelden van bedrijven worden gepresenteerd	Gemeente samen met Coöperatie Appelscha Regio 3.0 (CAR 3.0) en/of Toerisme Regiomarketing Zuidoost Friesland (TRZF)	Extra ambtelijke capaciteit
		Via gemeentelijke ondernemers-nieuwsbrief en bedrijfsbezoeken de sector informeren over subsidies en andere ondersteuning als stimulans voor kwaliteitsverbetering en verduurzaming	Gemeente	Extra ambtelijke capaciteit

1. Aanbod en product op orde				
Doelstellingen	Speerpunten	Maatregelen 2025-2027	Betrokken organisatie(s)	Benodigheden
		Meerdere agrariërs gaan komende jaren hun werkzaamheden afbouwen dan wel niet beëindigen. Dit biedt kansen voor de recreatiesector, maar dient integraal binnen Landelijk programma afgewogen te worden. Daarom is het belangrijk als CAR 3.0 en gemeente zichtbaar te zijn om ondernemers te inspireren met mogelijke transformaties en mee te denken met de ondernemer.	Gemeente, CAR 3.0, Recreatieschap Drenthe, LTO, Provincie	Extra ambtelijke capaciteit
	Vitaliseren verblijfsrecreatie	Regels omtrent seizoen voor camperplaatsen verbreden om campingplaatsen jaarrond mogelijk te maken	Gemeente	
		Er wordt ingezet op revitaliseren van vakantieparken om zo te voorkomen dat de recreatieve waarde van bepaalde vakantieparken afneemt. Handhaving tegen permanente bewoning voor 16 mei 2024 in recreatiewoningen is anno januari 2025 gepauzeerd in afwachting van een instructieregel op besluit kwaliteit leefomgeving. Voor het revitaliseren en afhandeling van inkomende vragen over permanente bewoning op vakantieparken is expertise nodig.	Gemeente, Recreatieschap Drenthe	Extra fte om zo intern een specialist te ontwikkelen
	Verrijking dag recreatief product: Stimuleren activiteiten die cultuur(historie), lokale verhalen en unieke plekken beter zichtbaar en beleefbaar maken	Verkenning aanleg bewegwijzerde themafietsroute verbinding NP Drents Friese Wold met dorpen en buitengebied Ooststellingwerf	Gemeente, Recreatieschap Drenthe, Staatsbosbeheer	€ 10.000 via Recreatieschap Drenthe (of geallieerde partij) beschikbaar
		Vervangen en uitbreiden strookvormige onderborden met streekinfo aan infopanelen fiets-/ wandelnetwerken	Recreatieschap Drenthe	Dekking gebiedsgericht beleid € 10.000
	Inzetten op goed onderhouden infrastructuur voor fietsers, wandelaars,	Project verkenning hippisch knooppuntennetwerk Drents Friese Wold	Stichting Paardenroutes Drenthe, Staatsbosbeheer,	Dekking via stichting georganiseerd

1. Aanbod en product op orde				
Doelstellingen	Speerpunten	Maatregelen 2025-2027	Betrokken organisatie(s)	Benodigheden
	mountainbikers, ruiters en menbers		Recreatieschap Drenthe en Provincie Drenthe	
		Fietspadenplan Drents Friese Wold. Het is belangrijk kwalitatieve fietspaden te behouden. Als recreatieve routes verdwijnen/ omgelegd is het voor de gemeente belangrijk hier goede overeenstemming in te vinden zodat de mogelijkheid tot recreëren in de natuur behouden blijft.	Staatsbosbeheer	
		Bij vernieuwing zorgen dat er verharde en brede fietspaden voor terugkomen. In samenwerking met andere gemeenten de provincie hier meer bij betrekken.	Gemeente, Staatsbosbeheer, natuurmonumenten en provincie	
		Communicatie richting gebruikers over het type paden wanneer bredere of verharde paden niet mogelijk zijn	Gemeente, Staatsbosbeheer, CAR 3.0	
		Wandelnetwerk en schelpenpaden blijven onderhouden	Gemeente	Budget vanuit recreatieve voorzieningen
		Er loopt op dit moment een initiatief van ondernemers om een nieuwe uitkijktoren in het Drents Friese Wold (nabij Canada, parkeerplaats Wilhelminahoeve) voor een optimale beleving van de natuur te realiseren. Planning is om dit in 2026 te realiseren.	Gemeente, Staatsbosbeheer, lokale ondernemers	Komend jaar wordt het initiatief verder verkend worden. Eventueel benodigd budget wordt aangevraagd via de kaderbrief.
		Mogelijkheden verkennen om brugbediening op turfroute te automatiseren	Gemeente, Provincie Friesland	
		Objectverwijzingen op oude (bruine borden): allerlaatste actualisatie uitvoeren (veegactie). Nieuwe locaties kunnen aanvragen op basis van gemeentelijk beleid: aanvragers dragen kosten voor aanschaf/plaatsing. Gemeente verzorgt onderhoud.	Gemeente, Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten	Financiële bijdrage via kaderbrief wanneer er geen gebiedsgericht budget meer is

2. Ooststellingwerf op de kaart					
Doelstellingen	Speerpunten	Maatregelen 2025-2027	Betrokken organisatie(s)	Benodigheden	
Bijdragen aan een herkenbaar en positief imago van Ooststellingwerf Stimuleren verlengen verblijfsduur (overnachtingen!) en meer bestedingen Bijdragen aan tevreden bezoekers ten aanzien van gastheerschap en informatievoorziening Monitoren van marketinginspanningen	Eenduidig keuzes in de positionering/verhaallijnen, promotieactiviteiten en doelgroepenkeuzes door afstemming tussen de marketingorganisaties	Hierover in overleg met de betrokken (marketing) organisaties om hierover afspraken te maken. Mogelijkheden verkennen voor digitale informatieborden	Gemeente, CAR 3.0, Marketing Drenthe, Merk Fryslân, TRZF, TIP Appelscha	Bestaande bijdrage Recreatieschap Drenthe en subsidies TRZF, Coöperatie Appelscha 3.0 (vanaf 2026 opdracht), TIP Appelscha en Merk Fryslân.	
	Breder presenteren veelzijdigheid Ooststellingwerf door voortzetting verhaallijn "Buitensport Walhalla bij Appelscha", promotie Drents Friese Wold en nieuwe thema's toevoegen, bv cultuurhistorie of agrotourisme	Verhaallijnen zichtbaar maken via de kanalen van Coöperatie Appelscha Regio 3.0, TIP Appelscha, TRZF en Recreatieschap	2026: ontwikkelen gezamenlijk contentformat om aanbod zichtbaar te maken in regiomarketing vanuit eenduidig merk/verhaallijnen	CAR 3.0, Marketing Drenthe, Merk Fryslân, TRZF, TIP Appelscha	
			CAR 3.0 werkt aan een beleefroute tussen Frederiksoord en Veenhuizen via Ooststellingwerf voor bezoekers van de Koloniën	CAR 3.0, Koloniën van Weldadigheid	CAR 3.0 krijgt vanaf 2025 €5000 aan werkbudget voor productontwikkeling voor de koloniën van weldadigheid. Hiervoor wordt een deel van het bestaande budget van de Koloniën van

2. Ooststellingwerf op de kaart				
Doelstellingen	Speerpunten	Maatregelen 2025-2027	Betrokken organisatie(s)	Benodigheden
				Weldadigheid ingezet.
		Projectgroep Koloniën zorgt ervoor dat Ooststellingwerf wordt opgenomen in de marketing- activiteiten Koloniën van Weldadigheid via structureel overleg met CAR 3.0	Koloniën van Weldadigheid	
	Data verzamelen en marketinginspanningen monitoren	Jaarlijks zal de gemeente met de marketingorganisaties samen zitten om de marketinginspanningen te evalueren. Daarnaast zullen de marketingorganisaties data aanleveren omtrent het aantal bezoekers van de platformen.	CAR 3.0, TRZF, Gemeente	

3. Toekomstbestendige bestemming						
Doelstellingen:	Speerpunten	Maatregelen 2025-2027	Betrokken organisatie(s)	Benodigheden		
<p>Bijdragen aan een toekomstbestendige vrijetijdssector die de leefomgeving en lokale tradities versterken</p> <p>Stimuleren spreiding van bezoekers over de regio en de seizoenen</p> <p>Verbeteren van recreatiemogelijkheden voor inwoners (routes, recreatieaanbod e.d.) door investeringen vanuit toerisme</p> <p>Beter gebruik van sectordata</p>	Duurzame ontwikkelingen stimuleren	Deelvervoer bevorderen (e-bikes, deelauto's) voor duurzame mobiliteit, inclusief oplaadpunten	Gemeente, CAR 3.0, TRZF			
		Stimuleren dat er lokaal ingekocht wordt om de economie en duurzaamheid te versterken	Gemeente, CAR 3.0, TRZF			
		Recreatieve initiatieven stimuleren die maatschappelijke vraagstukken aanpakken, zoals circulair bouwen en duurzame technologieën.				
	Spreiding van bezoek met zowel bevorderen/behoud van toegankelijke natuur als het creëren van een aantrekkelijk landschap, met respect voor kwetsbare gebieden	Spreiding van bezoek met zowel bevorderen/behoud van toegankelijke natuur als het creëren van een aantrekkelijk landschap, met respect voor kwetsbare gebieden	Realisatie TOP aan rand Fochtelooërveen	Gemeente Natuur-monumenten	Financiële bijdrage via kaderbrief	
			Realisatie TOP Oldeberkoop	Gemeente	Onderdeel van RegioDeal ZO Friesland	
		Planvorming versterken kern Appelscha als toeristische entree middels 3 werkgroepen voor bebording, biketrack en speeltoestel.	Actief deelname projecten duurzaam toerisme (Regionaal Landschap Drents-Friese Grensstreek en Fochtelooërveen)	Stichting Boerestreek Appelscha, CAR 3.0		Eventuele financiële bijdrage via kaderbrief
				Gemeente		

3. Toekomstbestendige bestemming				
Doelstellingen:	Speerpunten	Maatregelen 2025-2027	Betrokken organisatie(s)	Benodigheden
	Inzet op goede aansluiting van routes en paden op woonwijken, zodat inwoners direct vanuit hun huis kunnen recreëren	Realisatie van ommetjes of andere routes vanuit de dorpen, zoveel mogelijk via het wandel-knooppunten netwerk.	Gemeente, Recreatieschap Drenthe, Wandelnet, Staatsbosbeheer	Nader te bepalen
		Zorgdragen voor een goede aansluiting van nieuwe woonwijken op de recreatieve infrastructuur. Dit is een aandachtspunt bij het ontwerp van nieuwe woonwijken.	Gemeente, Wandelnet	
	Regionale aanpak voor data verzameling.	Ontwikkelen datastrategie: gestructureerde verzameling, ordening en benutting data.	Gemeente, in afstemming met provincie Friesland en Drenthe en Recreatieschap Drenthe	
		Verkennen van aansluiten bij Digitaal Nachtregister Fryslân voor registratie van overnachtingen voor meer inzicht in statistieken en data.	Gemeente, Provincie Friesland	Inventarisatie volgt, eventueel aanvullend budget via kaderbrief

4. Organisatie op koers				
Doelstellingen	Speerpunten	Maatregelen 2025-2027	Betrokken organisatie(s)	Benodigheden
Samenhang in strategie en uitvoering van de lokale en regionale uitvoeringspartijen, zodat er geen overlap of versnippering van activiteiten is Elke partij weet precies wat van hen verwacht wordt	Structureel overleg gemeente, regisseur CAR 3.0 en medewerker TRZF met een vaste agenda: afstemming en taakverdeling t.a.v. gastheerschap, accountmanagement, contentbeheer, informatievoorziening en marketing	Va. 2025: gemeente stelt dit in, in overleg met betrokken organisaties	Gemeente	
		Formuleren van SMART opdrachten aan uitvoeringspartijen marketing		
Efficiënte inzet van middelen en capaciteit bij gemeente en betrokken organisaties voor de realisatie van deze agenda	Meer relatiebeheer richting ondernemers en CAR 3.0	Twee maandelijkse bedrijfsbezoeken (portefeuillehouder/ ambtenaar) en meer updates via gemeentelijke nieuwsbrief voor ondernemers	Gemeente	Extra ambtelijke capaciteit
		Inrichten OWO CRM-systeem voor meer inzicht in situatie ondernemingen en overdracht	Gemeente	Budget vanuit bedrijfsvoering OWO
Creëren lagere drempel voor		Heldere communicatie over de rol en taken van de gemeente en	Gemeente	

4. Organisatie op koers				
Doelstellingen	Speerpunten	Maatregelen 2025-2027	Betrokken organisatie(s)	Benodigheden
ondernemers om contact te zoeken met gemeente, waardoor initiatieven en uitdagingen sneller bij bekend zijn Vergroten betrokkenheid gemeente bij vrijetijdssector		uitvoeringspartijen richting de vrijetijdssector		
		De gemeente brengt jaarlijks verslag uit aan sector over investeringen in toerisme (mede in relatie tot inkomsten toeristenbelasting)	Gemeente	Extra ambtelijke capaciteit
	Samenwerking met andere organisaties intensiveren	Waar mogelijk gebruik maken van stimuleringsfonds Recreatieschap Drenthe en andere fondsen voor cofinanciering projecten	Gemeente Recreatieschap Drenthe	
		Actief deelname projecten duurzaam toerisme (Regionaal Landschap Drents-Friese Grensstreek en Fochteloërveen)		
		Deze uitvoeringsagenda samen met andere organisaties evalueren in 2027.	Gemeente	

Financiële paragraaf

Bovenstaande uitvoeringstabel betreft een dynamisch uitvoeringsprogramma welke de komende jaren aangevuld kan worden en welke medio 2027 geëvalueerd zal worden. Er is op voorhand nog niet voor ieder project bekend of en hoeveel kosten hiermee gepaard gaan. Bepaalde projecten zoals TOP Fochteloërveen en een nieuwe uitkijktoren op Drents Friese Wold is nu nog te weinig over bekend qua gevraagde investering, waardoor deze (bij doorgang) middels de kadernota aangevraagd zullen worden. Onderstaand een overzicht van de huidige structurele en incidentele budgetten en het voorgestelde nieuwe beleid.

	2023	Prognose 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Opmerkingen/actiepunten
Huidig structureel budget						
Baten toeristenbelasting	-347,375	-349,000	-309,000	-309,000	-309,000	Bij de najaarsrapportage 2024 is de toeristenbelasting incidenteel verhoogd met € 40.000 op basis van het aantal overnachtingen in 2023. Op basis van de huidige informatie gaan we ervan uit dat de toeristenbelasting structureel verhoogd kan worden met circa € 40.000. Als dit beeld inderdaad bevestigd wordt door de aangiften toeristenbelasting 2024 passen we de baten toeristenbelasting bij de voorjaarsrapportage 2025 structureel aan.
Bijdrage Recreatieschap Drenthe	87,929	92,122	94,000	94,000	94,000	
Bijdrage Merk Fryslan	5,453	5,743	6,500	6,500	6,500	
Subsidie TRZF	20,000	40,000	40,000	40,000	40,000	
Subsidie Koloniën van Weldadigheid	10,000	7,500	7,500	7,500	7,500	Voorstel is om vanaf 2025 € 5.000 van dit budget over te hevelen naar Cooperatie Appelscha voor lokale uitvoering
Subsidie VTRBO/TIP Appelscha	10,000	10,000	10,000	10,000	10,000	
Recreatieve voorzieningen	24,862	22,559	22,576	22,576	22,576	
Turfroute	101,277	110,000	108,000	108,000	108,000	Voornaamste lasten betreffen kosten bediening bruggen. We zijn in overleg met de provincie over een nieuwe overeenkomst.
Bosbergtoren	40,819	39,975	40,000	40,000	40,000	Het onderhoudsplan van de Bosbergtoren wordt in het eerste halfjaar van 2025 geactualiseerd en ter besluitvorming aan de raad voorgelegd.

Gebiedsgericht beleid	21,006	21,282	25,000	25,000	25,000	
Ambtelijke inzet	142,500	175,000	135,000	135,000	135,000	Naast de vaste formatie van 1,33 fte is er de afgelopen jaren voor diverse werkzaamheden tijdelijke inhuur geweest, omdat de ambtelijke capaciteit niet toereikend was om deze werkzaamheden uit te voeren
Totaal structureel budget	116,471	175,181	179,576	179,576	179,576	
Incidenteel budget						
Vitale vakantieparken	37,500		200,000	50,000	50,000	Het budget 2023 is gebruikt om ambtelijke capaciteit in te huren. Het budget voor 2025 t/m 2027 is bestemd voor handhaving (VTH).
Subsidie Coöperatie Appelscha	50,000	50,000				
Totaal incidenteel budget	87,500	50,000	200,000	50,000	50,000	
Voorstel nieuw beleid						
Bijdrage Coöperatie Appelscha (incidenteel)			50,000	50,000		Voorstel is om voor 2026 de bijdrage conform voorgaande jaren te continueren en in 2026 de lokale regiomarketing te evalueren en te besluiten over het vervolg.
Ambtelijke inzet (structureel)			85,000	165,000	165,000	Voorstel is om de ambtelijke capaciteit vanaf medio 2025 te verhogen met 1,33 fte naar 3 fte.
Totaal voorstel nieuw beleid			135,000	215,000	165,000	
Samenvatting						
	2023	Prognose 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	
Huidig structureel budget	116,471	175,181	179,576	179,576	179,576	
Huidig incidenteel budget	87,500	50,000	200,000	50,000	50,000	

Vorstel nieuw incidenteel budget			50,000	50,000		
Vorstel nieuw structureel budget			85,000	165,000	165,000	
Totaal budget	203,971	225,181	429,576	279,576	229,576	

Personele inzet

Naast de vaste formatie van 1,33 fte is er de afgelopen jaren voor diverse werkzaamheden tijdelijke inhuur geweest, omdat de ambtelijke capaciteit niet toereikend was om deze werkzaamheden uit te voeren. Na het vertrek van een van de beleidsadviseurs recreatie & toerisme medio 2024 (24 uur, 0,67 fte) is er daarom een nieuwe beleidsadviseur aangetrokken voor 36 uur (1 fte). De huidige vaste formatie betreft hierdoor 1,6 fte. In de kaderbrief 2025 is 0,6 fte extra voorgesteld. De raad heeft bij de behandeling besloten dat besluitvorming over uitbreiding van de ambtelijke capaciteit kan plaatsvinden na oplevering van de ontwikkelagenda.

Tijdens het opstellen van de Ontwikkelagenda R&T en het uitvoeringsprogramma hebben we moeten concluderen dat we met 2,2 fte nog niet voldoende personele capaciteit hebben om alle ambities waar te kunnen maken. Om alle projecten op te kunnen pakken en uit te voeren, naast de reguliere werkzaamheden, zijn we in totaal 3.0 fte nodig. In de tabel hieronder wordt de beoogde urenverdeling inzichtelijk. Door de uitbreiding van deze personele bezetting wordt een aantrekkelijke recreatieve gemeente gewaarborgd en zullen de activiteiten vanuit de gemeente zichtbaarder zijn voor de inwoners, recreanten en ondernemers.

Relatiebeheer (bedrijven) Afstemming R&T organisaties (Regio)marketing en communicatie (CAR 3.0, TRZF, Koloniën van Weldadigheid, Merk Fryslân) Vestigingsklimaat en dienstverlening optimaliseren	0.8 fte
Samenwerking met regiopartijen (Recreatieschap Drenthe, Provincie Drenthe en Fryslan en gemeenten ZO Fryslân) Beleidsafstemming Uitvoering projecten uitvoeringsprogramma Afstemming met natuur- en gebiedsbeheerders (Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten)	1.0 fte
Vitaliseren Vakantieparken (Inzet op recreatiewaarde vakantieparken behouden)	0.8 fte
Input Omgevingsplannen Beleid nieuwe Omgevingswet/ Omgevingsplan	0.4fte

Toeristenbelasting

Bij de begroting 2024 zijn de tarieven voor toeristenbelasting verhoogd en is de leeftijd voor vrijstelling van de toeristenbelasting verhoogd van 4 naar 12 jaar. Bij de begroting 2024 is een inschatting gemaakt van de gevolgen hiervan voor de baten toeristenbelasting. Voor de jaren 2024 en verder is daarbij uitgegaan van € 309.000 aan baten toeristenbelasting. Bij de najaarsrapportage 2024 hebben wij de baten toeristenbelasting incidenteel verhoogd met € 40.000 op basis van het aantal overnachtingen in 2023. Voor de prognose 2024 en de begroting 2025/2026 hebben wij een uitvraag gedaan van het aantal overnachtingen in 2024 bij de grootste verblijfsaanbieders. Op basis daarvan lijkt de inschatting bij de najaarsrapportage redelijk goed. O.b.v. de aangiften toeristenbelasting 2024 vindt een aanvullende analyse plaats. Als dit beeld inderdaad bevestigd wordt door de aangiften toeristenbelasting 2024 passen we de baten toeristenbelasting bij de voorjaarsrapportage 2025 structureel aan. De tarieven voor de toeristenbelasting staan tot en met 2026 vast.

Turfroute

De begroting van de Turfroute is gebaseerd op continuering van de huidige overeenkomst. Er lopen echter al langere tijd gesprekken met de provincie over de overeenkomst en bijdrage vanuit de gemeente voor de turfroute. De inzet is om minder bij te dragen en de provincie te verzoeken brugbediening te automatiseren waardoor de kosten verlaagd kunnen worden.

Toeristische organisaties

Alle 5 de gemeenten zijn tevreden over de regiomarketing activiteiten van TRZF en de onderlinge samenwerking. Daarom willen we als gemeente structureel blijven bijdragen hieraan. Het samengaan tussen TIP en CAR 3.0 is in 2024 niet doorgegaan. Mocht het samengaan komende 3 jaar wel doorgang vinden, dan moet de subsidie voor de TIP kantoren behouden blijven. Vanaf 2026 wordt de subsidie voor CAR 3.0 beëindigd en is er het voornemen om met een opdracht voor de lokale regiomarketing verder samen te werken. Het bedrag zal verlaagd worden naar €40.000 in 2026, €30.000 in 2027 en €25.000 vanaf 2028, gezien de verhoogde opbrengsten van de Bosbergtoren welke ook al voor regiomarketing doeleinden ingezet mogen worden en de opgebouwde reserves.

Daarnaast is het voorstel om de komende jaren aangesloten te blijven bij het Recreatieschap Drenthe. Als onderdeel van dit uitvoeringsprogramma is er een gesprek geweest met Marrekrite om te horen wat hun toekomstplannen zijn en welke services zij ons kunnen bieden. De gemeente is (nog) niet overtuigd van hun inzet op landrecreatie en de toegevoegde waarden ten opzichte van Recreatieschap Drenthe. Daarom is het voorstel om de samenwerking met Recreatieschap Drenthe voor te zetten. Daarnaast is het voorstel om de bijdrage aan Merk Fryslân voor de promotie van Friesland als bestemming te continueren.

Bosbergtoren

Het onderhoudsplan van de Bosbergtoren wordt in het eerste halfjaar van 2025 geactualiseerd en ter besluitvorming aan de raad voorgelegd. We gaan ervan uit dat er een hogere dotatie nodig is voor de onderhoudsvoorziening. We verwachten dat de extra lasten gedekt kunnen worden uit het bestaande budget van € 40.000, omdat er mede door het nieuwe onderhoudsplan in de toekomst minder onvoorziene lasten zijn voor de lift en het toegangssysteem. Daarnaast zullen in 2025 gesprekken gevoerd worden met Coöperatie Appelscha 3.0 omtrent de exploitatie van de bosbergtoren. Een nieuwe overeenkomst zal in 2027 ingaan.

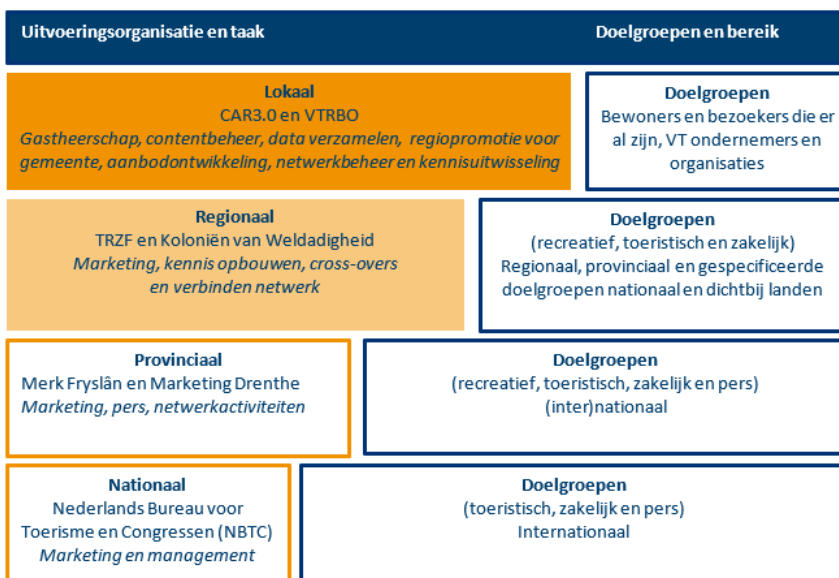
Vitale vakantieparken

In 2024 heeft de raad besloten voor het vitaliseren van vakantieparken in 2025 € 200.000 en in 2026 en 2027 € 50.000 beschikbaar te stellen. Dit gehele budget is bedoeld om op te treden tegen permanente bewoning waarvoor inzet van handhaving essentieel is. Gezien de recente ontwikkelingen waarbij er het voornemen is om een instructieregel in het besluit kwaliteit leefomgeving op te nemen, is handhaving op dit moment gepauzeerd. Een deel van de opdracht komt hierdoor voorlopig te vervallen. De impact hiervan op het budget 2025 wordt meegenomen in de najaarsrapportage 2025. Ondanks de instructieregel blijft het noodzakelijk om te werken aan het vitaal maken en houden van vakantieparken middels aantrekkelijkheid qua omgeving en voldoende promotie. Binnen de huidige ambtelijke bezetting bij recreatie & toerisme is hier geen ruimte voor. Inschatting is dat er de komende jaren 0,8 fte nodig is om in te zetten op het behouden van de recreatieve waarde qua aantrekkelijkheid van de (nog nader te bepalen) vakantieparken. Daarnaast zal de inzet gebruikt worden om als contactpersoon te fungeren voor vakantieparken en bewoners en de afhandeling van binnenkomende brieven omtrent permanente bewoning.

Bijlage 5 Organisatiekoers en rollen

In het figuur hieronder worden de organisaties weergegeven die nodig zijn om de beleidsdoelen te behalen, inclusief hun taken en reikwijdte. De gemeente is niet opgenomen in dit figuur, omdat zij als opdrachtgever optreedt en een regierol vervult. Hoewel het Recreatieschap Drenthe ook een uitvoeringsorganisatie is, voert het geen marketingactiviteiten uit (wel informatievoorziening) en is het daarom niet in het figuur opgenomen. Deze organisatie komt wel terug in de te volgen organisatiekoers.

Deze organisatiekoers richt zich op de lokale en regionale partijen. De TRZF heeft een goede samenwerking en uitwisseling met Merk Fryslân. Het NBTC en Marketing Drenthe laten we buiten beschouwing omdat de gemeente geen financiële afspraken met deze organisaties heeft. Echter kunnen we via Recreatieschap Drenthe en Koloniën van Weldadigheid wel af en toe gebruik maken van marketingpromoties door Marketing Drenthe.

Figuur 7. Overzicht marketingorganisaties en hun beoogde taak inclusief de invloedssfeer van de gemeente

Lokaal

Coöperatie Appelscha Regio 3.0 (CAR 3.0)

Een toekomstbestendige vrijetijdssector heeft een stevige lokale basis nodig. Uit de analyse van de interviews en de bijeenkomsten blijkt dat de CAR 3.0 sinds 2018 aan deze basis gewerkt heeft met onder meer:

- Merkontwikkeling (Buitensport Walhalla bij Appelscha);
- Marketing en promotie (website, magazine, app, social media);
- Benaderen doelgroepen (Nederland, Vlamingen en plannen voor Duitsland);
- Aanbodontwikkeling (bv. 100 km wandelroute door de gemeente);
- Netwerkbeheer (leden, bijeenkomsten);
- Exploitatie Bosbergtoren.

Deze organisatie is geworteld in de gemeente en heeft voornemens om in 2025 met Vereniging Toeristisch Recreatief Belang Ooststellingwerf (VTRBO) samen te gaan. Daarmee worden het gastheerschap en de lokale marketing-, netwerk en accountmanagementactiviteiten door één organisatie uitgevoerd. CAR 3.0 krijgt haar opdracht direct van de gemeente.

Beoogde aanpak

1. Organisatie: instellen personele unie
2. Uitvoeringsactiviteiten structureel afstemmen
3. Data verzamelen als onderbouwing van besluiten en acties
4. Verkennen en uitwerken nieuwe verhaallijnen
5. Signalen uit het lokale netwerk oppakken
6. Gezamenlijke database en uitwisseling content

Organisatie: instellen 'personele unie'

In 2024 is een eerste start gemaakt om het organiserend vermogen van de gemeente en CAR 3.0 te vergroten. De toeristisch regisseur van CAR 3.0 en de ambtenaar recreatie en toerisme hebben meer structureel afgestemd. Deze samenwerking moet worden omgezet in een soort 'personele unie', zodat de beschikbare capaciteit van beide personen optimaal worden ingezet voor deelname aan de regionale samenwerkingsverbanden en de bijbehorende activiteiten.

Uitvoeringsactiviteiten structureel afstemmen

TRZF en CAR 3.0 voeren zowel online als offline marketingactiviteiten uit, maar er is overlap. Beide organisaties brengen bijvoorbeeld een fysiek magazine uit dat zowel lokale als regionale highlights bevat, en ze richten zich op de Nederlandse en Vlaamse markt. CAR 3.0 wil uitbreiden naar de Duitse markt, terwijl TRZF deze doelgroep al actief benadert. Ondanks hun verschillende opdrachten en doelen is het essentieel om inzet en middelen efficiënt op elkaar af te stemmen, zodat dubbelingen worden voorkomen, synergie ontstaat en een multipliereffect mogelijk is.

Data verzamelen als onderbouwing van besluiten en acties

Om weloverwogen beleidskeuzes te maken, is zowel kwalitatieve als kwantitatieve informatie essentieel. Daarom willen we in de opdracht van CAR 3.0/VTRBO het verzamelen van data opnemen. Dit betreft zowel fysieke gegevens van de toeristische informatievoorziening als gegevens van offline en online activiteiten (zoals bereik en reikwijdte) en bereik van bedrijven met activiteiten. Door dit structureel onderdeel te maken van de verantwoording van de financiering, kunnen trends worden geïdentificeerd en kan monitoring plaatsvinden.

Verkennen en uitwerken verhaallijnen

'Buitensport Walhalla bij Appelscha' blijft de overkoepelende positionering en nieuwe verhaallijnen worden toegevoegd in samenspraak met ondernemers en inwoners.

Signalen uit het lokale netwerk oppakken

CAR 3.0 kan via haar achterban signalen uit de markt opvangen, duiden en delen met de gemeente en regionale uitvoeringsorganisaties. Aan de hand van deze signalen kan actie ondernomen worden om kansen te verzilveren of bedreigingen af te wenden (bijvoorbeeld aanscherpen doelgroepen, ontwikkelen aanbod, andere thematisering).

Gezamenlijke database en uitwisseling content

Zichtbaarheid van bedrijven, routes, unieke locaties en evenementen op veelgebruikte websites is cruciaal voor een bestemming. Door als CAR 3.0 hetzelfde dataplatform te gebruiken als Merk Fryslân, Het Andere Friesland, Koloniën van Weldadigheid en Drenthe.nl, kan de zichtbaarheid op

lokale en regionale kanalen worden verbeterd met minder inspanning. Het gebruik van één dataplatform maakt het eenvoudig om toeristische data te delen en zorgt ervoor dat de informatie slechts op één plek hoeft te worden bijgehouden.

Verder zorgt contentbeheer en uitwisseling ervan voor actuele informatie voor eigen kanalen en voor die van de (boven)regionale organisaties. Dit vereist actieve inzet van C.A.R. 3.0 en deze organisaties.

Regionaal

Toeristische Regiomarketing Zuidoost-Friesland (TRZF)

De regionale samenwerking ¹van de gemeenten in Zuidoost-Friesland richt zich op twee pijlers: vitale kernen en veerkrachtig landschap en heeft verbindende thema's waaronder de uitvoering van de regiomarketing onder de naam 'Het Andere Friesland'. Deze positionering sluit aan op de campagne 'Friesland Style' van Merk Fryslân. De TRZF voert de regiomarketing uit door te verbinden, ontwikkelen en vermarkten en vormt de schakel tussen Merk Fryslân en de lokale toeristische verenigingen/stichtingen. TRZF werkt aan de hand van een jaarplan dat goedgekeurd wordt door de bestuurders van de vijf deelnemende gemeenten.

Beoogde aanpak

1. Structureel overleg tussen CAR 3.0 en TRZF
2. Verhaallijnen Ooststellingwerf en buitensport meer zichtbaar maken in kanalen en uitingen TRZF

Structureel overleg tussen CAR 3.0 en TRZF

Het is belangrijk dat de gemeente en CAR 3.0 nog nauwer samenwerken met Zuidoost-Friesland (en TRZF). Beide partijen hebben belang bij de zichtbaarheid van Ooststellingwerf. TRZF promoot Zuidoost-Friesland en heeft lokaal aanbod uit Ooststellingwerf nodig om de regio aantrekkelijker te maken. Door samenwerking kan Ooststellingwerf beter profiteren van de marketing van TRZF, wat de zichtbaarheid en aantrekkingskracht vergroot. Structureel overleg helpt bij een betere afstemming en taakverdeling.

Verhaallijnen Ooststellingwerf meer zichtbaar maken in kanalen en uitingen TRZF

Het is belangrijk dat de verhaallijnen ook in regionaal verband inhoud krijgen. De wijze waarop moet samen met TRZF worden bepaald in aansluiting op de verhaallijnen van Het Andere Friesland.

Koloniën van Weldadigheid

Marketing Drenthe voert de marketing en promotie van de vijf Koloniën van Weldadigheid uit en Marketing Drenthe onderhoudt het contact met de vrijetijdsector. Gemeente Ooststellingwerf draagt bij aan de kosten van de uitvoering en door actief de samenwerking te bevorderen, content aan te leveren en door aanbod te ontwikkelen kan het aanbod beter profiteren van de marketinginzet.

Beoogde aanpak

1. Structureel overleg CAR 3.0 en Koloniën van Weldadigheid voor afstemming uitvoering
2. Ooststellingwerf als verbinding van de regio Koloniën van Weldadigheid

Structureel overleg CAR 3.0 en Koloniën van Weldadigheid voor afstemming uitvoering

Beide organisaties hebben belang bij het uitdragen van de koloniën als aantrekkingskracht voor de regio. In een structureel overleg kan afgestemd worden waar beide organisaties elkaar kunnen versterken op het gebied van aanbodontwikkeling en marketing.

Ooststellingwerf gepositioneerd als onderdeel van de regio rond de Koloniën van Weldadigheid

Om de aandacht van koloniebezoekers te krijgen en vast te houden is het wenselijk lokale verhalen uit Ooststellingwerf passend bij de koloniethema's armoedebestrijding en bestaanszekerheid, beleefbaar te maken. Zo kunnen we de gemeente beter positioneren in de regio van de koloniën waar Appelscha strategisch is gelegen tussen Fredriksoord en Veenhuizen. In het Fochteloerveen kunnen bezoekers het landschap ervaren zoals de oprichter Johannes van den Bosch dat aantroef toen hij destijds de koloniën stichtte. Ook moeten we zorgen dat Ooststellingwerf als bezookpunt of uitvalsbasis onderdeel is van routes langs de koloniën en in marketingactiviteiten van Koloniën van Weldadigheid opgenomen wordt.

Provinciaal

Recreatieschap Drenthe

Het Recreatieschap ondersteunt de twaalf Drentse gemeenten en Ooststellingwerf bij de vitalisering en groei van de vrijetijdssector door middel van projecten, beleidsadvies, kennisdeling, netwerkvorming en het inzetten van het stimuleringsfonds voor recreatie en toerisme. Daarnaast speelt het Recreatieschap een rol in de toeristische informatievoorziening en is het verantwoordelijk voor de ontwikkeling en het onderhoud van recreatieve routes en knooppuntennetwerken.

Beoogde aanpak

1. Gemeente Ooststellingwerf blijft verbonden aan Recreatieschap
2. Recreatieschap en het stimuleringsfonds optimaal benutten

Gemeente Ooststellingwerf blijft verbonden aan Recreatieschap Drenthe

De gemeente blijft de komende jaren verbonden aan Recreatieschap. Het opheffen van een gemeenschappelijke regeling is kostbaar. Marrekrite moet zich naast water nog bewijzen op het gebied van landrecreatie. Tevens krijgt Ooststellingwerf door onderdeel te zijn van Recreatieschap zichtbaarheid op website Drenthe.nl.

Recreatieschap en het stimuleringsfonds optimaal benutten

We willen de komende jaren optimaal gebruikmaken van het Recreatieschap en het stimuleringsfonds door actief te participeren in recreatief-toeristische projecten die de concurrentiepositie van Ooststellingwerf versterken. Daarnaast is het essentieel om flexibel in te spelen op nieuwe ontwikkelingen en aanspraak te maken op het fonds voor optimale ondersteuning.

Merk Fryslân

Stichting Merk Fryslân is verantwoordelijk voor de promotie en marketing van Friesland en de Wadden als toeristische bestemming. Hierbij worden activiteiten en doelstellingen verbonden aan de Sustainable Development Goals (SDG's). Merk Fryslân richt zich op bestemmingsontwikkeling, het aantrekken van (inter)nationale toeristen en werkt intensief samen met de verschillende regio's in Friesland, waaronder Zuidoost Friesland.

Beoogde aanpak

1. Ooststellingwerf als integraal onderdeel van bestemming Zuidoost Friesland.
2. Versterken van de samenwerking op het gebied van promotie door regelmatige afstemming CAR 3.0, TRZF en Merk Fryslân

Ooststellingwerf gepositioneerd als onderdeel van bestemming Zuidoost Friesland

Ooststellingwerf speelt een belangrijke rol binnen de positionering van Zuidoost Friesland als toeristische bestemming. De gemeente biedt unieke natuurgebieden, cultureel erfgoed en recreatieve mogelijkheden die bijdragen aan het onderscheidende karakter van de regio. Door nauwe samenwerking met regionale en provinciale partners kan deze meerwaarde effectief worden ingezet om de zichtbaarheid en aantrekkingskracht van Ooststellingwerf te vergroten. Via de netwerken en middelen van Merk Fryslân kan Ooststellingwerf haar toeristisch aanbod gericht promoten bij doelgroepen die passen bij het duurzame, authentieke en kleinschalige karakter van de regio. Deze aanpak versterkt niet alleen de lokale economie, maar draagt ook bij aan de bredere positionering van Zuidoost Friesland als aantrekkelijke bestemming.

Regelmatige afstemming tussen CAR 3.0, TRZF en Merk Fryslân

Het is belangrijk dat de gemeente, CAR 3.0 en TRZF regelmatig afstemmen met Merk Fryslân. Dit bevordert niet alleen de afstemming van promotionele activiteiten, maar zorgt er ook voor dat Ooststellingwerf optimaal profiteert van de overkoepelende marketingstrategie van Zuidoost Friesland. Alle partijen hebben belang bij de zichtbaarheid van Ooststellingwerf als onderdeel van de regio Zuidoost Friesland. Door samenwerking kan Ooststellingwerf beter profiteren van de marketing van Merk Fryslân, wat de zichtbaarheid en aantrekkingskracht vergroot.

Bijlage 6 Ontwikkelkader, afwegingskader en proceswijzer

Ontwikkelkader

Het kader biedt inspiratie en houvast voor initiatiefnemers en een afwegingskader voor de gemeente. Recreatie en toerisme is een sector die niet op zichzelf staat, maar ook op vele andere sectoren invloed heeft zoals natuur, mobiliteit en wonen. Om effectief met uitdagingen en kansen om te gaan is het belangrijk om integraal te werken. Betrek de verschillende sectoren en beleidsterreinen in het afwegen van nieuwe recreatieve ontwikkelingen. Door integraal te werken kunnen we verschillende vormen van recreatie inpassen in de leefomgeving, zodat zowel de gemeente en de regio als geheel vooruitgang boeken. Deze aanpak sluit aan op de manier van werken onder de Omgevingswet.

We zien enige marktruimte om verschillende soorten verblijfsrecreatie in Ooststellingwerf uit te breiden, gebaseerd op landelijke prognoses en de regionale analyse van het verblijfsaanbod.

In Nederland is het toerisme in 2023 sterk hersteld na de coronaperiode, met een recordaantal van 50 miljoen (inter)nationale gasten¹. Dit aantal ligt 9% hoger dan in 2019. Toch wordt verwacht dat de groei afneemt, met een lichte daling van binnenlandse bezoeken en meer buitenlandse reizen. Dit wijst op een verandering in de vraag, maar de behoefte aan recreatie blijft groot, ook al is de financiële situatie moeilijker.

In Zuidoost-Friesland, waar Ooststellingwerf deel van uitmaakt, zijn er mogelijkheden voor de ontwikkeling van toeristische gebieden. De regio kan sterker worden door bestaande vakantieplekken meer bekendheid te geven.

Door samenwerking met Drenthe en Overijssel kan de regio aantrekkelijker worden voor een breder publiek, zoals de (inter)nationale cultuurtoerist, ook wel de 'inzichtzoeker'. De analyse van het verblijfsaanbod in Zuidoost-Friesland uit 2020 laat mogelijkheden zien voor vernieuwing². De regio heeft waardevolle logieslocaties, maar is er ook sprake van veroudering van bepaalde toeristische plekken. Dit vraagt om een impuls voor het toeristisch aanbod, waaronder het verblijfsproduct. Niet alleen door nieuwvestiging, maar ook door initiatieven zoals het Drentse transformatieprogramma voor vakantieparken te volgen, waarbij niet-vitale accommodaties worden omgebouwd naar vitale, recreatieve bedrijven.

Over de grens in Drenthe is er veel verblijfsrecreatie, wat de marktruimte voor nieuwe initiatieven kleiner maakt³. Daarom moeten nieuwe projecten zowel commercieel als maatschappelijk een duidelijke meerwaarde hebben en onderscheidend zijn.

Initiatiefnemers moeten echter altijd zelf aantonen dat er voldoende marktruimte is voor hun concept.

Altijd een afweging per initiatief

De gebiedsindeling kent geen harde grenzen en het afwegingskader voor de deelgebieden is niet geheel rigide. Dit betekent dat er altijd een afzonderlijke afweging plaatsvindt voor een nieuwe recreatieve ontwikkeling waarbij het in het bestemmingsplan of omgevingsplan moet passen.

Een recreatiepark met een volledig aanbod van verblijf en vermaak op eigen terrein (zoals wellness) kan bijvoorbeeld op bepaalde locaties passend zijn. Dit terwijl op diezelfde locaties een recreatiepark, dat voor de exploitatie sterk afhankelijk is van de nabije omgeving voor landschappelijke uitstraling en vermaak niet passend is, omdat de nabije omgeving onvoldoende aantrekkelijke uitstraling en vermaak te bieden heeft.

Algemeen afwegingskader

Voor elk dag- en verblijfsrecreatie initiatief en/of ontwikkeling, ongeacht in welk gebied, gelden de volgende leidende principes. Deze principes gelden als een handreiking voor de gemeente en recreatieondernemers en zijn belangrijk bij nieuwe ontwikkelingen. Deze principes zijn;

1. Bijdragen aan uitgangspunten van het toeristisch-recreatieve beleid van de gemeente

Bij het realiseren van een nieuwe recreatieve ontwikkeling is het belangrijk dat deze ontwikkeling past bij de ambities en doelen van de gemeente. Centraal staat: kwalitatief en divers aanbod dat beleefbaar is, past bij de kernwaarden van de bestemming, aan de marktvaart voldoet en met elkaar verbonden is. Bij voorkeur ziet de gemeente recreatief aanbod dat jaarrond draait. Inzet op kwaliteit betekent dat we er met de sector naar willen streven dat bedrijven in Ooststellingwerf uitblinken in hun eigen segment.

2. Toekomstbestendige en vitale ontwikkeling

Het initiatief is vitaal wanneer aangetoond kan worden dat de exploitatie en het beheer langjarig gegarandeerd kunnen worden. Het beheer moet centraal georganiseerd worden vanuit één organisatie en hoofdzakelijk gericht zijn op toeristische verhuur met wisselende gasten. Bij nieuwe initiatieven zal dit worden vastgelegd in een anterieure overeenkomst met kettingbeding. Daarnaast moet aangetoond worden dat de ontwikkeling economisch haalbaar is voor langjarige bedrijfsuitvoering.

3. Bijdrage aan maatschappelijke opgaven

Nieuwe recreatieve ontwikkelingen dienen bij voorkeur meer dan één doel en dragen bij aan maatschappelijke opgaven. Deze ontwikkelingen bevorderen de regionale economie en een goede fysieke leefomgeving. Het is belangrijk dat recreatieondernemers de lokale bevolking betrekken bij ontwikkelingen. Recreatie is een hulpmiddel dat hier gebruikt kan worden om brede welvaart te creëren.

4. Landschappelijke inpassing

Een nieuwe recreatieve ontwikkeling moet landschappelijk ingepast worden. De landschappelijke inpassing moet in het plan toegelicht worden. De ontwikkeling is naar aard en schaal inpasbaar. Landschappelijke waarden en elementen blijven behouden en waar mogelijk versterkt.

5. Aandacht voor duurzaamheid

De gemeente Ooststellingwerf hecht veel waarde aan duurzaamheid en wil in 2030 CO2 neutraal zijn. Dit wil de gemeente samen doen met inwoners en ondernemers. Nieuwe recreatie ontwikkelingen dienen bij te dragen aan de duurzaamheidsdoelstelling van de gemeente.

Aanvullende voorwaarden kansrijk voor recreatie

Voor initiatieven die onder de 'kansrijk voor recreatie' gebieden vallen geldt naast bovenstaand afwegingskader bovendien:

- Voor de dorpskernen: Versterken vitaliteit en leefbaarheid; Een ontwikkeling in de dorpskernen moet een positieve impact hebben op de vitaliteit en leefbaarheid van het gebied.
- Voor het landelijk gebied: multifunctioneel en toekomstbestendig; Een ontwikkeling in het landelijk gebied is bij voorkeur multifunctioneel. Hiermee wordt bedoeld dat de ontwikkeling slim wordt ingezet voor meerdere functies. Hierdoor is de ontwikkeling toekomstbestendiger.

- Een andere voorwaarde van ontwikkelingen in het landelijk gebied is dat de ontwikkeling een economische impuls moet geven en de lokale economie versterkt.
- *Voor natuur zonder status:* kleinschalig; Een ontwikkeling in de natuurgebieden zonder status is kleinschalig om de impact op de natuur te beperken.
- *Voor natuur met status:* behouden en/of versterken natuurlijke waarden.

Proceswijzer

Heeft u een plan dat u wilt realiseren in de gemeente Ooststellingwerf? Met deze proceswijzer helpen we u op weg.

Plannen zijn er in vele soorten en maten. Voor kleinere ontwikkelingen kunt u meestal eenvoudig in het omgevingsplan lezen waaraan uw plan moet voldoen en hoe u de aanvraag kunt indienen. In het kader hieronder kunt u zien welke regels er onder andere gelden in Ooststellingwerf.

Voorbeelden van regels uit het omgevingsplan
(kijk op 'Regels op de kaart' op de omgevingswet website voor specifieke informatie)

Bed & Brochje

- Maximaal 50m²
- Keuken niet toegestaan
- Maximaal 2 kamers
- Parkeren op eigen erf

Recreatiewoning

- Maximaal 120m²
- Goot- en bouwhoogte maximaal 3 meter en 7,5 meter

Verblijfsrecreatie

- Uitsluitend vrijstaande woningen
- Onderlinge afstand in ieder geval 10 meter
- Goot- en bouwhoogte maximaal 4 meter en 8 meter

Verblijfsrecreatie als nevenactiviteit (buitengebied)

- Maximaal 15 parkeerplaatsen
- Geen grondgebonden kampeermiddelen
- Afstand tot een dorp minimaal 200m²
- Afstand tot de dichtstbijzijnde woning minimaal 50

Grotere en complexe plannen die directe gevolgen hebben voor de omgeving passen vaak niet binnen het omgevingsplan. In dergelijke gevallen is extra voorbereiding noodzakelijk. Dit is belangrijk voor de beoordeling van uw plan door de gemeente en om draagvlak te creëren bij de directe omgeving.

Deze proceswijzer ondersteunt u bij het formuleren en uitwerken van een plan dat niet binnen het bestemmings- of omgevingsplan past. Het goedkeuringsproces voor een initiatief is hierbij opgedeeld in drie fasen.

Fase 1: Vooroverleg

Belangrijk is dat u met uw plan in een relatief vroeg stadium met de gemeente contact opneemt. Dan kunnen we al in een vroeg stadium met u bespreken of uw plan zou passen binnen de visie van de gemeente en wat er eventueel nodig is om dit nog verder te brengen. Dat voorkomt mogelijke

teleurstellingen op een later moment. De gemeente heeft een ondernemersloket en daarbinnen een contactpersoon voor recreatie en toerisme.

De gemeente vindt het belangrijk dat het plan:

- Kwaliteit heeft en voorziet in een divers aanbod in de gemeente
- Uitblinkt in het eigen segment
- Past bij de kernwaarden van de omgeving
- Aansluit bij de marktpraak
- Jaarrond verblijfsaanbod biedt
- Economisch haalbaar is en aantoonbaar gericht op een duurzame langjarige bedrijfsmatige exploitatie
- Centraal beheerd wordt
- Een stimulans voor de lokale economie vormt
- Een versterking van de fysieke leefomgeving is
- De lokale bevolking betreft of laat meeprofiteren (zie [participatiewijzer gemeente](#))
- Landschappelijk goed is ingepast
- Bijdraagt aan de duurzaamheidsdoelen van de gemeente

Fase 2: verkenning leidend tot een quick scan

Bij een positieve uitkomst van het vooroverleg wordt van u verwacht dat u een quick scan maakt van het plan. Dat bestaat uit:

- Algemene informatie (o.a. adres, kadastrale gegevens, bestemming, aantal en type eenheden).
- Een analyse die aantoont dat uw initiatief onderscheidend is en aanvullend op het reeds bestaande aanbod.
- Een suggestie hierbij is om gebruik te maken van de segmentatie van de Leefstijlvinder.
- De gemeente staat met name open voor initiatieven die inspringen op het versterken van het aanbod
- Voor de harmoniezoeker of verbindingszoeker of nieuw aanbod creëert voor de inzichtzoeker en de avontuurzoeker.
- Een inrichtingsplan waarmee u laat zien dat u heeft nagedacht over de ruimtelijke inpassing en hoe u de ruimtelijke kwaliteiten versterkt. Bij het inrichtingsplan heeft u bij voorkeur nagedacht over:
 - Beschrijving van de locatie, historie en omgeving ondersteund met beeldmateriaal
 - Wat zijn volgens u de ruimtelijke kwaliteiten van het landschap?
- Geef aan hoe uw initiatief de ruimtelijke kwaliteit versterkt? Bijvoorbeeld:
 1. Beeldkwaliteit bebouwing (ligging, massa, vorm,
 2. kleur en materiaalgebruik)
 3. Beeldkwaliteit buitenruimte (meubilair, verlichting,
 4. verharding, beplanting);
 5. Ecologie/biodiversiteit;
 6. Waterhuishouding.

Fase 3: uitwerking naar een uitgewerkt plan

In de derde fase moeten de plannen verder uitgewerkt worden aan de hand van:

- Een haalbaarheidsstudie die aangeeft dat het plan financieel haalbaar is. Specifiek moet hierin aandacht worden gegeven aan de levensvatbare langjarige bedrijfsmatige exploitatie en de aanbodmix met bijbehorende prijs-, bezetting- en omzetprognose per accommodatie type;
- Om de kans van slagen te vergroten, doet u er goed aan in een vroeg stadium andere partijen te betrekken bij uw plan. Denk aan omwonenden en anderen die gevolgen kunnen ervaren. De gemeente heeft een participatiewijzer opgesteld en neemt de uitkomsten van deze stap mee bij de beoordeling van uw plan;
- Een doelgroep analyse waarin wordt aangegeven op welke doelgroep(en) er zal worden gefocust. Ook is het belangrijk dat in deze analyse aangegeven wordt waarom er voor deze doelgroep gekozen is;
- Een SWOT-analyse waarmee u aantoont op de hoogte te zijn van kansen en bedreigingen en de eigen sterktes en zwaktes. Hierop kan later worden ingespeeld;
- Een risico-analyse met daarin de grootste risico's voor het bedrijf en de manier waarop hier mee omgegaan zal worden (mitigeren, overzetten, accepteren) en waarom. De gemeente bespreekt dit plan graag nog een keer met u. Dit gesprek geeft u de gelegenheid om het plan op onderdelen nog aan te passen of aan te scherpen, als dat de haalbaarheid van uw initiatief vergroot. Daarna kunt u het plan officieel indienen en volgen de gangbare ruimtelijke procedures. De gemeente kan u vertellen welke procedures doorlopen dienen te worden. Houdt u er daarbij rekening mee dat er mogelijk onderzoeken nodig zijn naar omgevingsaspecten (onder andere bodem, geluid, ecologie, archeologie, cultuurhistorie, luchtkwaliteit, externe veiligheid, milieuzonering en water). Daarnaast moet ook rekening worden gehouden met de kans op planschade met bijbehorende risicoanalyse

Ontwikkelagenda recreatie en toerisme

Stel je Ooststellingwerf eens voor als een plek waar bezoekers het hele jaar door genieten van rust, natuur, cultuur en gezelligheid. Dat is precies wat de gemeente wil bereiken met haar beleid voor recreatie en toerisme. Het doel? Niet alleen meer mensen aantrekken, maar ook zorgen dat iedereen – van toerist tot inwoner – profiteert.

TOERISME DRAAGT BIJ AAN:

Economie Leefbaarheid Duurzame bestemming

OOSTSTELLINGWERF IN BEWEGING: NAAR EEN BLOEIENDE TOEKOMST VOOR RECREATIE EN TOERISME

AANBOD EN PRODUCT OP ORDE

OOSTSTELLINGWERF OP DE KAART

TOEKOMSTBESTENDIGE BESTEMMING

ORGANISATIE OP KOERS

kwalitatieve verblijfsaccommodaties

divers aanbod dagrecreatie

Buitensport walhalla.

profilering Buitensport Walhalla voortzetten

daarnaast breder profileren en inzet op inzichtzoeker

spreiding van bezoekers

stimuleren duurzame ontwikkelingen

relatie onderhouden gemeente - ondernemer

samenwerken

